

O. Olsson

Kansan sivistystyö

Suomen oloihin sovitellen
suomentanut

Niilo Liakka

Kansanvalistusseuran Toimituksia 170

Painettu 1915
Raittiuskansan
Kirjapainossa
Helsingissä

Alkusanat.

Tämän kirjan tekijä on Ruotsin suurimman raittiusjärjestön, Godtemplarjärjestön, opintojohtaja ja toiminut hyvällä menestyksellä sivistyksellisen harrastuksen ja työskentelyn kohottamiseksi mainitussa järjestössä. Huomiota ansaitsee tekijän innostus sivistystyön kehittämiseen yleensä edistysseuroissa ja hänen suuri kokemuksensa tässä vapaan valistustyön haarassa. Hänen lausuntonsa ovat ehkä joskus niin teräviä, että herättävät vastustusta. Kirjan ansioina onkin pidetty, että se on vilkastuttanut keskustelua näistä tärkeistä kysymyksistä.

Suomennos on sovitettu suomalaisiin oloihin, missä se on käynyt päinsä ja siihen on tuntunut olevan aihetta. Ruotsin oloihin ja ruotsalaisiin havaintoihin perustuvia lausuntoja on kuitenkin säilytetty, kun niillä on tuntunut olevan sekä herättävä että opastava merkityksensä.

Toivottavasti tämä kirja osaltansa kannustaa ja ohjaa suomalaisia edistysseuroja sivistykselliseen toimintaan.

Suomentaja.

I.	Tiedontarve	5
II.	Nautinnonvaatimus	16
III.	Kirjat ja sivistys	28
IV.	Työmiehen kirjoja	36
V.	Esitelmät	45
VI.	Seurat ja ajatuksenvaihto (Seurustelu) 40	
VII.	Huvin puoli.....	60
VIII.	Opintopiiri ja muut sivistystoimet	68
IX.	Järjestäytymisseikkoja	78

I. Tiedontarve.

Kansanyhdistysten merkitys sivistystyössä. Kansansivistystyön varsinaisena tehtävänä tulee olla syvien rivien johtaminen omakohtaiseen ja harrastukselliseen itsensä sivistämiseen. Tämä onnistuu luonnollisesti sitä nopeammin ja varmemmin, mitä suuremmassa määrin sivistysjärjestöjä kannattavat syvät rivit itse, niiden työ ja niiden harrastus.

Varsinaisen sivistysjärjestön on yleensä vaikea saada kehitetyksi jäsentensä itsetoimintaa, sillä sivistysharrastus sinänsä ei ole yleensä osottautunut riittävän voimakkaaksi innostuttamaan henkilöllisesti ottamaan osaa työhön. Kansaisestikin suunnitelluissa sivistysjärjestöissä on toiminta muodostunut johtokunnan, useimpa vain esimiehen tahi jonkun yksityisen asianharrastajan puuhaksi, jonka hedelmiä syvät rivit nauttivat, mikäli ne heitä tyydyttävät. Ulkolaisen vapaan valistustyön alalta tällaisia esimerkkejä voisi luetella useampia, eikä niitä kokonaan puutu omastakaan maasta. Suomen nuorisoseuraliikkeessä näyttää kuitenkin jäsenten omakohtainen toiminta kasvavan, vaikka järjestö on ottanut jäsentensä itsekasvatuksen työhjelmaksensa. Tämäkään ei kuitenkaan kumoa edellä olevaa kokemusta, sillä nuorisoseuraliikettä ovat osaltansa kannattaneet muutkin, kuin suoranaisesti opinnolliset harrastukset, esim. pyrintö jalos-

tuttavien huvittelutilaisuuksien valmistamiseksi nuorille, urheilu- ja voimisteluharjoitukset j. m. s. Kokeumuksen opetuksena saanee siis meilläkin pitää, ettei sivistysharrastus sinänsä kokoa järjestöä *todelliseen* työhön, sellaiseen henkilölliseen ja innostuneeseen yhteistoimintaan tarkotusperän saavuttamiseksi, joka usein ilmenee suoranaisten yhteiskunnallisten tahi valtiollisten tarkotusperien puolesta taistelevissa järjestöissä, raittiusyhdistyksissä, työväenyhdistyksissä y. m. s. Yleensä sopinee kuitenkin sanoa, etteivät Suomessa raittius- eivätkä työväenyhdistykset ole tähänasti samassa määrässä omistaneet huomiota jäsentensä keskuuteen kohdistetulle sivistystyölle, kuin on ollut laita Ruotsissa, jonka olot ovat kirjan kirjoittajalla mielessänsä koko tässä esityksessään. Kansansivistyksen ystävän — ainakin jos hän käsittää, että kansansivistystyön ytimenä on syvien rivien itsekasvatustyö — olisi kuitenkin kaikitenkin koetettava tukea sivistysasiaa yhdistämällä se niihin aatteisiin, jotka jo ovat osottaneet voivansa koota kansaa innokkaasen työhön ja pitää sitä koossa.

Ei ole juuri ilahduttava ilmiö, ettei yhteiskunta eikä myöskään suurin osa hartaimpia ja vaikutusvoimaisimpia »virallisen» kansansivistystyön johtajia ole tarpeeksi luonut huomiota siihen, kuinka tavattoman voimanlisäyksen sivistystyö meidänkin maassa saisi, jos suuret kansanjärjestöt, etupäässä raittius-, nuoriso- ja työväenjärjestöt, saataisiin tehdyiksi suoranaiseksi kansansivistysyhdistyksiksi. Tämä voitaisiin toteuttaa, jos työ suunnattaisiin siihen, ja valtio sekä yhteiskunta saataisiin antamaan huomattavampaa taloudellista kannatusta sille työlle. Kansansivistystyö ei voi ajan pitkään olla ilman kansanjärjestöihin kokoutuneita aineellisia ja aatteellisia voimia,

Mutta vielä tärkeämpää on, että kansanjärjestöt itse pääsevät käsittämään, kuinka tarpeellista, melkeinpä välttämätöntä on, että niistä tulee suoranaisia kansansivistysjärjestöjä.

Puuttuuko varoja ja voimia? Tunnustetaan tosin, että jäsenten syvällisempi sivistys olisi erittäin toivottava myöskin puhtaasti yhdistykselliseltä kannalta, mutta väitetään toisinaan, että kansanjärjestöiltä puuttuu sekä pätevyyttä että varoja voidaksensa saada sivistystyön alalla jäsentensä hyväksi toimeen mitään, millä olisi varsinaista merkitystä ja pysyvämpää arvoa. Sen sijaan että kuluttaisivat enemmän tahi vähemmän varoja hutiloimiseen tulisi muka kansanjärjestöjen suunnata voimansa pakottaaksensa yhteiskuntaa valmistamaan työläisluokan lapsille parempia sivistystilaisuuksia uudistamalla perinpohjin koululaitoksen, perustamalla kirjastoja, toimittamalla luentokursseja y. m. s. Luonnollisesti on kaikki tämäkin tehtävä, mutta vaikka toivomusten perille päästäisiinkin, niin ei silti voisi vapauttaa kansanjärjestöjä yhä edelleenkin pitämästä sivistysasiaa ohjelmassansa. Parantavatpa koulut kuinka hyväksi tahansa ja jatkettiinpa kouluaikaa kuinka pitkäksi tahansa, niin ei niissä kuitenkaan koskaan saavuteta täyttä sivistystä. Aina tulee niissä vain pohja lasketuksi, ja varsinainen sivistystyö oikeastaan alkaa vasta siitä. Se on ja sen täytyy näet olla itsesivistystyötä, ja oman etunsa vuoksi kansanjärjestöjen tulee aina olla valmiina antamaan apuansa ja tukeansa siinä, vaikka niiden onnistuisi yhteiskunnalta kiskoa mitä tahansa.

Laimentaako harrastusta? Tämän tästäkin huomauteen edellisen seikan johdosta, että voimallisempi osanotto kansansivistystyöhön vähentäisi jonkunverran har-

rastusta yhdistyksen varsinaiseen tehtävään, veltostuttaisi työtä varsinaisen päämäärän saavuttamiseksi ja työntäisi sen syrjään. Tämä on kylläkin eksyttävää puhetta ja on siis välttämätöntä tarkastella sitä perinpohjin, ettei koko sivistysasia joutuisi hunningolle. Tutkimuksessamme otetaan raittiusyhdistykset esimerkiksi, mutta tässä tapauksessa on jokaisen yhteiskunnallisen taistelujärjestön laita sama kuin niidenkin.

Yhdistyksen tarkoitusperä. Kaikki yhdistykset, olivatpa ne mitä laatua tahansa, tarkottavat sukeutua voima- ja valtakeskuksiksi jonkun aatteen palveluksessa, jonkun päämäärän tavoittelemisessa. Mitä voimallisempi yhdistys on, sitä varmemmin ja nopeammin se voi lähetä pyrkimyksensä päämäärää, sitä paremmin se siis täyttää tehtävänsä. Monista yhdistyksistä, joilla on sama tehtävä, on siis voimallisin paras, ja jokaisen järjestön etu kehoittaa sitä paisumaan niin vankaksi kuin mahdollista.

Voimantekijät. Mikä sitten tekee yhdistyksen vankaksi? Yleensä vastataan, että yhdistyksen voima on ensi sijassa jäsenluvussa, ja niin onkin laita, ainakin yhteiskunnallisen taistelujärjestön, esim. raittiusyhdistyksen. Onhan selvää, että järjestö, johon lukeutuu suuri ja yhä kasvava prosentti maan väestöä, vähitellen yksinpä sellaisessakin valtiossa, mikä ei ole kansanvaltainen, on voittava väestön enemmistön katsantokantansa puolelle ja siis saatava tämän voitolle.

Mutta sota kysyy erään kuuluisan asiantuntijan lausuman mukaan kolme asiaa: ensiksi rahaa, toiseksi rahaa ja kolmanneksi myöskin rahaa. Myöskin yhteiskunnallisessa taistelussa tarvitaan taloudellisia keinoja, ja yhteiskunnallisen yhdistyksen voima on aina melkoisessa määrin riippuvainen siitä, minkä taloudellisen poh-

jan yhdistys voi saada työllensä. Mutta yleensä yhdistys, jossa on paljon jäseniä, voi tässä suhteessa saada vanhemman kannan kuin pienempi yhdistys.

Luonnollista on kuitenkin, ettei ajan oloon voittoja saavuteta hajallisilla, kokoon haalituilla joukoilla; järjestys ja yhteenliittyminen lienevät ensimmäiset tekijät, joihin kansanyhdistykset voivat turvautua. Jollei järjestö voi säilyttää ja koossa pitää jäseniänsä, eihän ole juuri mitäänärkeä siinä, että niitä pauhataan kokoon. Yhteenliittymiseen vaikuttaa luonnollisesti itse järjestömuoto hyvin paljon, siitä yhdistys voi saada tarpeellista lujuuutta työhönsä.

Ei puutu kuitenkaan esimerkkejä siitä, että mainitut voimantekijät — suuri jäsenluku, runsaat rahavarat, varmat ja koetellut järjestömuodot — voivat olla riittämättömiä takaamaan kansanjärjestölle lujuuutta ja menestystä. Amerikan godtemplar-järjestö on huomattavin esimerkki. Se oli aikoinaan varsin voimakas, mutta tätä nykyä voidaan Amerikassa puhua vain sen järjestön sirpaleista, ja nekin näyttävät vuosi vuodelta hupenevan.

Järjestön sisäinen lujuus. Joissakin yhteenliittymissä suorastaan ulkonainen valta puristaa jäsenet kokoon ja pakottaa ne pitämään kiinni toisistaan. Niin on ammattiyhdistysten laita. Taloudellinen painostus on meidän päivinä niin raskas, että jokainen ajatteleva työläinen käsittää sen uhkaavan rusementaa hänet, jollei hän voi torjua sitä yksimielisen työväestön yhteisillä voimilla. Mutta taistelussa puhtaasti ihanteellisten, syvästi epäitsekäiden tarkotuserien puolesta ei ole mitään ulkonaista arvovaltaa, ei taloudellista painostusta eikä muunlaisen koston pelkoa puristamassa rivejä yhteen ja hillitsemässä mahdollisia hajautumistaipumuksia. Yhteenliittyminen

ja voimien pinnistys on saatava toimeen toisilla keinoilla, on rakennettava lujalle sisäiselle vakaumukselle, että taistellaan oikean asian puolesta ja että päämäärä on mahdollinen saavuttaa. Ja tämä on ainoa täysin varma perustus jokaiselle yhdistykselle, joka ei tarkoita ainoastaan ja yksinomaisesti yksityisiä etuja ja harrastuksia, siis jokaiselle yhteiskunnalliselle yhdistykselle.

Mutta sydämen asiaksi ei voi tulla se, josta on vain hämärä ja epäselvä käsitys, eikä sen puolesta olla valmiita viimeiseen asti taistelemaan ja uhrauksia tekemään. Todellinen vakaumus, sellainen, johon empimättä voi luottaa, on ainoastaan se, joka syvästi ja varmasti käsittää asiansa. Ja jota selvemmin ja tajutummin tämä on tapahtunut, sitä järkähtämättömämpi sellainen vakaumus on.

Väitetään kyllä, että esim. jokaisessa raittiusseurassa on monta aatteellisessa alttiudessaan horjumatonta taistelijaa, jotka eivät ole voineet, eivätkä välittäneet tarkemmin tutkia raittiuskysymystä. Mutta puhumattakaan siitä, että nämä jäsenet olisivat paljoka paremmin pystyneet taistelemaan ja siis vahvistaneet järjestöä sinänsä, jos he edes heikostikaan olisivat tietopuolisestikin perehtyneet raittiusasiaan, niin täytyy tunnustaa, etteivät nämä horjumattomat taistelijat ole suinkaan enemmistönä yhdistyksessä. Suuri joukko jäseniä on tullut kannattaneeksi aatetta aivan ulkonaisten syiden vuoksi, esim. perinnäisen perhetavan, seurustelupiirin tai ystävyys-suhteiden vuoksi. — Samat ilmiöt esiintyvät myöskin jotenkin suuressa määrässä sosialidemokratisten yhdistysten jäsenvaltauksissa työläisluokasta. Sanotaan: pääasia on, että henkilöt liittyvät aatteeseen, ei *mitä* he sen tekevät; suuri osa jää kuitenkin »pysyviksi uskossa». Kyllä kait — kunnes sattuu vakava vastarinta. Eihän ole

vaikea olla raittiusaatteelle uskollinen, niin kauvan kun tuuli on raittiusasialle myötäinen; kuuluuhan melkein »ulkonaiseen siivollisuuteen» olla raittiusmies sellaisina aikoina. Silloin voi ehkä yhteenliittymisen saada toimeen paljailta hyvillä järjestömuodoilla. Mutta jos sattuvat poikkeukselliset olot ja vastaiset virtaukset, esim. taantumuskausi! Eihän mikään liike ole turvattu sellaisilta koetuksilta! Tunneimmehan sitä hyvin esim. Suomen raittiusliikkeen viime vuosien historiasta. Silloinhan näkyy, että n. s. vakaumus onkin usein ollut heikkoa uskoa, mihin tuulen kääntyminen toisaalle vaikuttaa hyvin tuntuvasti.

Tällä ei ole sanottu, että edes laajat tiedot raittiusasiassa aina antaisivat elävää harrastusta sen ratkaisuun — joukko lääkäreitä on tästä lannistavana muistuttajana. Mutta tässä on nyt ollut puhe tiedon merkityksestä henkilöille, joiden elävä harrastus asiaan olisi ehdottomasti takeena, että tieto todella tulisi eläväksi voimaksi työssä, eikä jäisi kuolleeksi painolastiksi.

Yleinen yhteiskunnallinen sivistys. Ilmeinen ja selvä on siis järjestön etu siitä, että sen jäsenillä on perusteellinen ja monipuolinen tieto siitä asiasta, jonka ratkaisua varten järjestö on syntynyt. Siihen nähden järjestöllä on velvollisuus olla suoranainen sivistysjärjestö. Mutta tämä tehtävä käsitetään helposti liian ahtaasti. Ei näet ole olemassa mitään erillistä yhteiskunnallista kysymystä; suuret yhteiskunnalliset kysymykset ovat niin likeisesti toisiinsa liittyneet, ettei voi koskea yhteen panematta liikkeelle melkein kaikkia muita. Niin on laita myöskin raittiuskysymyksen; emme voi ajatella sen ratkaisua ottamatta samalla huomioon esim. asuntoolojen parantamista, työajan lyhentämistä, sivistystilai-

luuksien kehittämistä, työläisten jalostavien huvien ja virkistysten lisäämistä. »Puhdas» raittiuskysymys on siis vanhanaikainen erehdys, joka voitiin antaa anteeksi raittiusliikkeen lapsuudenaikoina, mutta joka nyt olisi jo maailmasta poistettava.

Täysin varustettujen raittiustaistelijain tulee olla jonkun verran perehtyneitä yhteiskunnallisten kysymysten suuren alan kaikilla tahoilla. Luonnollisesti täytyy kunkin tässä valita joku rajoitettu osa erityisesti tutkittavaksensa. Joka koettaa syventyä kaikkiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja olla asiantuntija niissä kaikissa, hänellä ei riitä koskaan aikaa tehdä mitään, ja elämän tarkotuksena on kuitenkin toiminta, ei tieto. Ainoastaan tulemalla erikoistuntijaksi (spesialistiksi) hän voi saada tilaisuuden tehdä tehtävänsä, saada jotakin arvokasta ja jossakin määrässä täydellistä aikaan. »Vasta rajoittumisessa ilmenee mestari.» Mutta on erotus erikoistumisen ja eristymisen välillä. Erikoistuessa ei ole otettava silmälappuja päähänsä, ettei näe muuta kuin suoraan eteensä ja alaspäin. Erikoistuntija ei saa sivuuttaa hänen alueensa yhteyttä ympäristöjen kanssa; hänen tulee tehdä työtä näköala vapaana edessään ja toisinansa käydä laajoillakin retkillä viereisillä vainioilla. Hänen on opittava ymmärtämään asemansa suuressa elämänyhteydessä voidaksensa oikein punnita elämäntyönsä arvoa ja merkitystä. Tämä voi tietysti olla kylläkin arvokas, mutta sille saattaa olla haitaksi, että sen arvoa muihin nähden liiotellaan.

Kiihkoilijan voima. On tähän huomautettu, että se, joka kokonaan antautuu *yhteen* pyrintöön välittämättä muista, saa enemmän aikaan, pääsee suurempiin tuloksiin kuin se, joka hajoittaa harrastuksensa monelle taholle. On myös sanottu, että yksipuolinen kiihkoilija

voi juuri yksipuolisuutensa vuoksi tarvittaessa panna enemmän voimaa taisteluun kuin monipuolisesti sivistynyt. Vaikka tässä olisikin perää, mitä se hyödyttäisi, jos isku annettaisiin väärään aikaan ja suunnattaisiin väärään paikkaan? Se koskisi kipeimmin lyöjään, eikä vastustajaan. Useimmat raittiusmieliset ovat olleet mukana, kun on ollut julkisuudessa »todella iskettävä» raittiusasian puolesta. Joskus, kun sellainen vanha lämminsydäminen ja siksi kaikkein kunnioittama kiihkoilija on »iskenyt», niin on useimpien täytynyt rukoilla, että Jumala varjelisi heitä ystävistä.

Laajanäköinen innostuksen mies. Ei olekaan sitäpaitsi niin aivan varmaa, että kiihkoilija edes voi panna suurimman voiman työhön, vaikka hän tosin useinkin saa ihmeitä aikaan kestävyudessa ja alttiudessa. Häntä vastaan voidaan asettaa se, joka voi katsoa laajalti maailmaan ja näkee sen ajanvirtauksen, minkä ilmauksena hänen yhdistyksensä on, yhteydessä koko ihmiskunnan kehityksen edistymisen kanssa. Samalla kun hän näkee oman työnsä pienen paikallisyhdistyksen toiminnassa ja tämän yhdistyksen paikan suuressa järjestössä, tuntee hän siis henkilöllisen panoksen maailman kehitystyöhön. Ymmärrys oman, vaikkapa kuinka pienen, kuinka vähäpätöisen elämäntyön yhteydestä suuren, mahtavassa ajanvirtauksessa kuohuvan elämän kanssa herättää innostusta, joka voi saada yhtä suuria ihmeitä aikaan, kuin kiihkoilijan työ ja antaa aivan toisia takeita todellisesti hedelmällisistä tuloksista.

Sellaisessa innostuneessa työssä on myös onnentunto siksi suuri, etteivät välttämättömät vastukset voi saada todellisesti hämmentävää tahi masentavaa merkitystä. Se ylläpitää ja säilyttää elinvoimaa, on osaltansa luomassa

onnellisia ja sopusuhtaisia ihmisiä. Eikä yhdistykselle ole todellakaan vahinkoa siitä, että sillä on monta sel-laista jäsentä. Tällaisten henkilöiden innostus ja elämän-tunnon täyteläisyys lyö virkeyden leiman koko työhön.

Sivistys ja epäily. Eikö sitten ole tarjolla vaara, että sivistys, joka vie sellaisille laajoille näköaloille, johtaisi suorastaan vastakkaiseen tulokseen? Eikö ole luul-tavaa, että olemassaolon valtavuus vaikuttaisi siihen, joka on tuonne korkeuteen kohonnut, sen, että hän tun-tee oman pienuutensa tuskastuttavan painostavana, lan-nistavana? Kannattaako koettaakaan voimiansa tässä? Onhan mieletöntä uskoa, että minun vähäpätöiset voi-mani voisivat tässä vaikuttaa jotakin sinne tahi tänne. Kehitys selviää kyllä yhtä hyvin ilman minua ja minun työtäni!

Ei auta kieltää, että useinkin sivistyksen jäljessä käy tahdoton ja itsekäs epäily, ja kansanjärjestöjen sivistys-työn täytyy valmistautua silloin tällöin näkemään sellai-siakin hedelmiä.

Mutta eiköhän tietämättömyyden perässä veny yhtä paljon tahdon puutetta? Eiköhän epäilyksen masenta-missa henkilöissä ole ollut sitä siementä jo ennestään, ja eiköhän joka tapauksessa epäily olisi heissä ennemmin tahi myöhemmin itänyt. Yleensä katsoen kansanyhdis-tysten tuskin tarvinnee pelätä jäsenissänsä esiintyvän liikasivistystä ja sen hedelmiä. Nämä jäsenet kuuluvat pikemmin sukuun, joka on valmis yhtymään erään mie-hevän ruotsalaisen runoilijan lauluun:

»Eteenpäin voinee käydä, vaikka viimeisenä», ja on siksi terve, että voi ottaa vastaan saman runoilijan miehek-kään lohdutuksen:

»Ja hyvin voinee nukkua, vaikka unohdettuna nuk-kuukin.»

Yleissivistyksen tarve. Mutta asemastansa maailmassa ja työnsä merkityksestä tietoisella henkilöllä täytyy sille kannalle päästäksensä olla muitakin harrastuksia kuin puhtaasti yhteiskunnallisia, elämän muillekin suurille kysymyksille ja tehtäville hänen on täytynyt omistaa huomiota. Hänen täytyy hankkia itsellensä laajempi ihmisellinen sivistys kuin yhteiskunnallinen, vaikkapa hän olisikin erityisesti kiintynyt ja perehtynyt jollekin yhteiskunnallisen sivistyksen alalle.

Miksi kansanyhdistyksen kannattaa pyrkiä sivistysyhdistykseksi? Edellä sanotusta selvennee, että syvimmin ja rikkaimmin yleissivistynyt henkilö ei ehkä aina ole paras yhdistyksen jäsen, mutta *että hän voi olla sellainen jäsen.* Se hänestä tulee siksi, että hän varmimmin «kä-sittää suhteet», hänen työnsä voi saada herättävän vaikutuksen hänen laajemmista ja oikeammista katsantokannoistansa, jotka ovat oikeampia juuri sentähden, että hänellä on edellytyksiä nähdä yhdistyksen tehtävät niiden todellisessa yhteydessä. Yhdistys tulee tietysti sitä voimakkaammaksi, mitä selvemmin sen jäsenet käsittävät yhdistyksen tehtävän ja keinot sen ratkaisemiseksi.

Sivistystyöhön pysyy aina pohjimmaltaan alituisesti jatkuvana itsekasvatustyönä. Kansanyhdistyksen itse-säilytysvaisto kehottaa siis sitä valmistamaan jäsenillensä parhaita mahdollisuuksia sellaiseen työhön ja huolehtimaan, ettei siinä rajoituta erikoiseen kehitykseen, vaan otetaan yhtä paljon huomioon yleissivistys. Tähän on sitä suurempi syy, kun ei minkään yhdistyksen tehtävä ole sinänsä päämäärä, vaan ainoastaan väline, millä luodaan suotuisampia oloja, joista on kasvava parempia ja onnellisempia ihmisiä.

II. Nautinnonvaatimus.

Mutta on vielä toinenkin nurkkakivi, jonka varaan kansanyhdistysten sivistystyö on laskettava, paitsi sitä tarvetta, että yhdistyksen jäsenet ovat yleissivistyksellisesti hyvin varustettuja. Toinen kansan sivistysjärjestöille asetettava vaatimus on sitä laatua, että etupäässä nuoriso- ja raittiusyhdistysten on se huomionsa otettava, vaikka myöskin työläisjärjestöjen täytyy sitä tyydyttää, jos mielivät saada pysyviä tuloksia suoranaisestä sivistystyöstänsä ja siihen pannuista uhrauksista.

Väkijuomien nautintoarvo. Väkijuomakieltoa tarkoittavia pyrintöjä vastaan tehdään usein muistutus, johon käytännössä voi olla aihettakin, nimittäin se, että raittiusmieliset liiaksi syrjäyttävät väkijuomien todellisen nautintoarvon.

En aijo nyt ryhtyä raittiusasiaa selittämään, mutta erästä syvällä liikkuvaa alkoholihimon syytä minun täytyy kuitenkin tässä yhteydessä koskettaa. Toisinaan kuulee lääkärienkin väittävän, että täysin normaalista ihmisestä ei voi tulla alkoholista. Tämän väitteen pätevyys riippuu tietysti siitä, mitä tarkotetaan »normaalilla», mutta pahoin pelkään, että kokemus ei voi hyväksyä tuota väitettä muuten kuin supistamalla normaalin käsitettä niin suuresti, ettei normaaleja ihmisiä enää juuri jää ensinkään jälle. Toinen asia on, onko mitään mer-

kitystä väittelyllä, jossa on kokonaan luotava uusi merkitys sanoille. Sitävastoin voitanee yhtyä siihen, että eräs alkoholihiimon, ehkäpä myös alkoholintarpeen syvimpiä syitä on enemmän tahi vähemmän satunnaisessa tajunnantilan vajavuudessa.

Melkein kaikilla ihmisillä on ilkeä kokemus silloin tällöin palaavasta tyytymättömyydestä, väsymyksestä, ikävästä, vai miksi nyt sanoisi tätä tyhjyydentuntoa, joka vaikuttaa, että elämä näyttää tarkotuksettomalta, ole-massaolo sietämättömältä, ainakin sillä kertaa, j. n. e. Pohjaltaan se lienee sama tunne, joka valtaa meidät, vaikka tiiviydeltään hyvin eri asteisena, kun korkeim-massa määrässensä annamme sille suuret nimet, esim. elämänväsymys, tahi kun normaalimmissa tapauksissa tyydymme puhumaan haluttomuudesta, ikävästä y. m. s. Yhdessä tapauksessa olemme kaikki samallaisia, kun tämä tunto meihin iskee, tapahtuipa se sitten raskaam-massa tahi lievemässä muodossa: meillä on kaikilla tarve vapautua siitä, me tahdomme, käyttääkseni erästä pohjaltaan kentiesi raakaa, mutta kuitenkin erittäin va-laisevaa sanantapaa, »tappaa ajan», melkeinpä millä kei-nolla tahansa. Ihmekös se, että kukin meistä ryhtyy lähinnä häntä itseänsä olevaan keinoon. Ja monien, melkeinpä useimpien kokemuksen mukaan on varmin ja mukavin keino juuri alkoholi muodossa tahi toisessa.

Raittiusmieliset ovat joskus väittäneet, että alkoholin antama apu tässä tapauksessa on ainoastaan törkeää petosta; alkoholi tukahduttaa vain tyhjyydentunnon, joka ehdottomasti palaa takaisin yhtä pelottavana, jollei vielä pelottavampana, sittenkuin alkoholin vaikutukset ovat lakanneet. Vaikkapa tämä väite olisi aivan oikeakin,

niin se tuskin on tässä paikallaan. Se edellyttää, että ihmiset antaisivat ymmärryksen, järjen määrätä heidän tekojansa. Onko siis niin, että me teemme ainoastaan sitä, mikä on viisasta ja oikeaa, aina jätämme tekemättä sen, mikä on väärin ja vahingollista? Vastaiseksi saamme kyllä tyytyä siihen, että ihmisten tekoja määräävät heidän himonsa ja viettinsä; ei merkitse paljoa, ovatko heidän tarpeensa »todellisia» vai »luuloteltuja». Voimme kyllä sanoa, että se on surullista, mutta se on nyt kerran surullinen *tosiasia* tiesi kuinka kauvan, olimme kuinka valoisissa käsityksissä tahansa vastaisesta kehityksestä. Ja raittiusmieliset tekevät varmaan asiallensa enemmän hyötyä katsomalla tätä *tosiasiaa* suoraa silmään kuin peittämällä silmänsä sen edessä.

Muita elämännautinnon lisäkkeitä. Onhan nyt kyllä muitakin keinoja »ajan tappamiseen», joita myös käyttävät yhtä paljon raittiusmieliset kuin muutkin. Meillä ei ole ainoastaan yksinkertainen »Mylly Matti» tahi mutkallisempi wistipeli, viattomat elävät kuvat tahi hiukan vähemmän viaton varietee, vaan myös »ihanteellisempiäkin» touhuja. Politikka »elinharrastuksena» ei merkitse suinkaan aina, että asianomainen sillä saapi elämänsä enemmän sisällystä, tuntee todellista tyydytystä rehellisessä ja alttiissa toiminnassa. Uskontohan voisi paremmin kuin mikään muu antaa elämälle syvempää sisällystä, siis ei huumata vaan todella syrjäyttää tyhjyydentunnon ja välittämättömyyden, mutta kuinka monelle sekin vajoaa huumauskeinoksi, tulee kuolemaksi, eikä elämäksi?

Mitä on pantava väkijuomien sijaan? Kenties ei ole yksi näistä keinoista, joilla siirrytään pois omasta itsensä ja elämästä, sinänsä enemmän siveellinen tahi epä-

siveellinen kuin toinenkaan, mutta jos seurauksia tarkastamme, niin alkoholi on epäilemättä kaikkein vaarallisin välikappale. Alkoholismi on yhteiskunnallinen onnettomuus, joka kuluttaa ihmiskunnan elinjuurta; sen lähin ja ainoa ehdoton aihe on alkoholinkäyttötapa. Mutta raittiustyöntekijäin ei auta pysähtyä ainoastaan lähimmän syyn poistamiseen. Jos he ovat siitä selvillä, ettei raittius ole tarkoitusperä, vaan ainoastaan keino todellisen tarkoitusperän, ihmiskunnan ruumiillisen, älyllisen ja siveellisen kohottamisen saavuttamiseksi, niin on heidänkin tärkeätä tunkeutua alkoholinkäytön syvempiin syihin.

Vanha vaatimus, että raittiusväen on »pantava jotakin muuta väkijuomain sijalle», käy yhä vääjäämättömämmäksi. Ei auta enää väitellä, niinkuin entiseen aikaan innokas raittiuspuhujat: »Ihmiset sanovat, että meidän raittiusväen on velvollisuus panna jotakin muuta tilalle, kun me otamme pois väkijuomat. En voi ymmärtää, että jos pesen nokipilkun jonkun ihmisen kasvoista, niin minun muka täytyy painaa siihen toinen tahra tilalle.» Nykyaikainen raittiuspuhujat on hieman hämillään tällaisesta aatetoverista. Nykyaikana vaaditaan vastuuntuntoiselta agitaatorilta sen verran perehtymystä asiaansa, että tietää, ettei alkoholihimo ole niin pinnallinen ilmiö, vaan että päinvastoin sen juuret ovat erittäin syvällä ihmisluonnon vaatimuksissa ja tarpeissa. Seurauksena tästä onkin, ettei raittiusasian täydellinen ratkaisu ole suinkaan juovutusjuomakiellossa; tämä on vain yksi keinoista, olkoonpa vain tärkein ja tehokkain.

Mutta se ei muuta ihmisluonnon laatua; tyhjyyden, tympeyden, haluttomuuden tunto säilyisi yhtä väkevänä ja hävittävänä, vaikkapa väkijuomakielto toteutet-

taisiinkin. Ja tämä tunto veisi varmaankin, niinkuin väkijuomakiellon vastustajat väittävät, usein toimenpiteisiin, jotka melkoisesti vähentäisivät väkijuomakiellon vaikutuksia. Ne aineet, jotka monessa tapauksessa tulisivat korvaamaan väkijuomia, eivät varmaankaan aina olisi vaarattomia. Ei voisi edes olla oikein varma, että vapauduttaisiin väkijuomain käytöstä. Vaikkei tämän miespolven kuoltua olisikaan jäljellä alkoholisteja, jotka auttamattomassa himossansa turvautuvat salubriniin, denaturoituun väkiviinaan, puuspriihin tahi vielä inhotvampiin poistettujen väkijuomain korvausaineisiin, niin eihän olisi kovin vaikea oppia kotosalla valmistamaan alkoholia. Meidän »pontikkateollisuuden» viimeaikainen kehitys on tässä suhteessa avannut näköaloja, joita ei auta niin vain sivuuttaa, sillä on ilmeistä, ettei siinä toimita ainoastaan rahanansiota tavotellen toisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Useinhan on tullut selville, että viinankeittäjä on valmistanut toisen aineksista »korpirojua», siis palvellen juomahimon orjan pyyteitä.

Nautinnonvaatimuksen sija sivistystyössä. Alkoholin käytön turmiollisuus maalle ja kansalle on kieltämättä niin suuri, että vastuuntuntoista, eikä vain puheissa isänmaallista henkilöä kuohuttaa jo ajatuskin, että joku todenteolla uskaltaisi puolustaa alkoholinkäyttöä antaen väkijuomain nautintoarvon olla kaiken niiden tuottaman yhteiskunnallisen kurjuuden vastapainona. Erittäinkin voinee sellaista puolustelua leimata vastuuntuntoa puuttuvaksi sellaisiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvain henkilöiden puolelta, jotka kasvatuksen ja yhteiskunnallisen asemansa toteella pääsevät osallisiksi sivistyksen arvokkaimpiin ja jaloimpiin elämännautintoihin. Mutta epäilemättä on viisainta olla toistaiseksi tässä asiassa aset-

tamatta liian suuria toiveita edes lämpimimpiin ja suur-
sanaisimpiin vakuutuksiin vastuullisesta isänmaallisuuu-
desta.

Jouduttaaksensa kieltoaatteen kypsymistä ja erittäin-
kin hankkiaksensa todellisia takeita siitä, että väkijuoma-
kielto toimeenpantuna vaikuttaisi hyvää, raittiuden-
ystävään täytyy ottaa vakavasti harkitaksensa, miten olisi
mahdollista perinjuurin poistaa ikävyydentunto, joka on
alkoholihimon syvälle tunkeutuvimpia juuria. Tämä
voi tapahtua ainoastaan sikäli kuin ihmisten elämää
täyttävät todella kantavat harrastukset, sikäli kuin heissä
tapahtuu todella elämää edistäviä ja nostattavia herä-
tyksiä, jotka voivat syrjäyttää sen kiihotuksen, mitä he
alkoholista hakevat.

Sillä ei ole sanottu, että raittiusväen on lykättävä
väkijuomakiellon toimeenpaneminen, kunnes uusi ihmis-
suku on luotu. Päinvastoin on kiellon edistettävä ja jou-
dutettava tätä uudistustyötä. Tässä, niinkuin kaikissa
muissakin yhteiskunnallisissa uudistusvaatimuksissa, on
oleva vuorovaikutus henkilöllisen kehitys- ja kasvatus-
työn sekä yhteiskuntatoimenpiteiden välillä. Näidenkin
tulee olla senlaatuisia, että edistävät kansalaisten kasva-
tusta ja jalostusta. Mutta jospa lakimääräykset eivät
saa tulla niin myöhään, että ne tulevat yksinomaan ole-
maan inhimillisen oivallisuuden täsmällisinä ilmaisijoina
jossakin suhteessa — missä tapauksessa ne jäävät joten-
kin merkityksettömiksi — niin ne eivät saa myöskään
tulla niin varhain, että ne jäävät tarkotuksettomiksi sen
tähden, etteivät ihmiset ollenkaan kykene kohoamaan
niiden siveelliselle tasolle. Jälkimäinen vaara ei ole tässä
asiassa uhkaamassa, mutta me lähenemme nopeammin
ja varmemmin tarkotusperäämme, mikäli työssämme

otamme huomioon sitä tyydytyksen vaatimusta, jonka elämäntunto asettaa olemassaololle. Tässä on kansanyhdistyksillä, etupäässä raittiusseuroilla, tehtävä juuri suoranaisten sivistystyönsä varalle, tehtävä, johon sisältyy myöskin koe tyydyttää ihmisluonnon oikeutettuja nautinnonvaatimuksia. Tästä tulee siis toinen välttämätön perustus kansanyhdistysten sivistystyölle.

III. Kirjat ja sivistys.

Kansakoulusivistyksen riittämättömyys. Kansanyhdistykset ovat jo varhain huomanneet, mitä hyötyä järjestölle olisi sivistyksellisesti paremmin varustetuista jäsenistä. Johduttiin siis helposti ajattelemaan yhdistyksen jäsenille tarkotetun sivistystoiminnan järjestämistä. Godtemplar-järjestöillä Amerikassa ja Englannissa oli vuodesta 1889 alkaen kurssuja jäsentensä kehittämistä varten raittiusasiassa. Tulokset eivät olleet juuri koskaan varsin suuret, ja kun Ruotsin godtemplar-järjestö v. 1894 keskusteli opiskelutoiminnan järjestämisestä, niin se päätettiin asettaa leveämmälle pohjalle.

Pääteltiin, että godtemplar-järjestö vahvistuisi, jos jäsenten sivistystasoa voitaisiin kohottaa. Mutta jäsenen olisi vaikea päästä mihinkään omin päinsä, koska heillä oli heikko perustus, mille rakentaisivat. Kansakoulut, varsinkaan maaseudulla, eivät olleet senlaatuiset, että kansan lapset koulunkäynnin päätettyänsä selviytyisivät niillä tiedoilla, mitä olivat siellä saaneet. Parhaatkin koulut jättivät paljon toivomisen varaa. Pahinta oli kuitenkin se, että lapset pääsivät koulusta liian nuorina; niillä ei ollut koulusta päästessänsä yleensä vielä mitään käsitystä siitä, että oli välttämätöntä omavaraisella harjoituksella ja työnteolla säilyttää, mitä oli koulussa oppinut. Kun heissä myöhemmin, 18—20 vuotuisina, mah-

dollisesti heräsi sellainen harrastus ja tunsivat tarvitse-
vansa lisää sivistystä, niin he olivat unohtaneet koulu-
tietonsa. Perustus olisi siis laskettava uudestaan tahi
ainakin vahvistettava, jotta enempi itseopiskelu kävisi
mahdolliseksi.

Godtemplar-järjestön opiskelukurssit. Tämän katsanto-
kannan mukaisesti järjestettiin godtemplarien opiskelu-
toiminta vv. 1894 ja 1895. »Loosien» nuoret miehet ja
naiset ymmärsivät tämän näkökannan ja liittyivät innolla
opiskelukursseihin, joita järjestettiin kaikkialla. Näiden
tarkoituksena oli innostuneiden opettajain toimesta ja
hyvien oppikirjain avulla opettaa jäsenille tiedon
ensimmäisiä alkeita, siis tavallisia kouluaineita ja
koulukursseja: lukemista, äidinkielen suullista ja kirjal-
lista käyttöä, neljää laskutapaa, vähän kirjanpitoa, yhteis-
kuntaoppia y. m., myöskin jonkun verran kotimaisen
kaunokirjallisuuden lukemista.

Kuutena, seitsemänä ensi vuotena syntyi paljon opis-
kelukursseja, vaikka eivät läheskään kaikki eläneet loppuun
ensimmäistäkään työvuottaan, eivätkä lähettäneet selon-
tekoa työstänsä. Puolentoista sataa niitä lienee ollut toi-
minnassa sillä ajalla. Yleensä kävi niin, että jotenkin
suuri määrä osanottajia ilmottautui työvuoden alussa
— 80 ja enemmänkin — mutta syyslukukauden lopussa
sai opettaja olla iloinen, jos 5—10 ilmestyi opetuspaikalle,
ja kevätlukukaudella lienee useimpien ollut pakko kes-
keyttää toimintansa. Kurssit olivat suunnitellut kolmi-
vuotisiksi. Yksi ainoa jaksoi pysyä hengissä niin kauvan,
syksystä 1899 kevääseen 1902. Mutta ensimmäisen vuosi-
jakson oppilaista ei ollut suinkaan kymmentäkään jäljellä
kolmantena vuonna.

Miksi kurssit epäonnistuivat. Myöhempi kehitys on osottanut, ettei opintokurssien epäonnistumiseen ollut syynä se, ettei nuoriso oppia kaivannut. Yhtenä syynä oli se, että jäseniltä vaadittiin liikaa ajanuhrausta. Useimmat kurssiin liittyneistä olivat innokkaita ja kunnollisia yhdistyksen jäseniä. Paitsi loosinkokousta heillä oli joka viikko joku toimikunnan kokous, kuuluivat myös ammattiyhdistykseen ja johonkin valtiolliseen yhdistykseen tahi klubbiin j. n. e. Jotta kurssista olisi ollut joitakin tuloksia, vaadittiin, että osanottajat kokoontuisivat vähintään pari kertaa viikossa. Seurauksena oli, että kurssien jäsenet usein olivat kiinni kokouksissa ja opintotunneilla melkein joka ainoa ilta, ja ajan oloon kävi mahdottomaksi kestää sitä.

Tärkeimpänä syynä tämän sivistysjärjestön epäonnistumiseen oli kuitenkin, ettei sen työ voinut mitenkään tyydyttää jäseniä. Täyskasvaneiden ihmisten ei ole helppo asettua jälleen koulupenkille ja käsitellä niin vähän mielenkiintoa herättäviä aineita kuin tiedon ensi alkeet ovat. Jäseniä oli koonnut sivistyksennälkä ja tiedonjano; heille ei annettu sivistystä eikä tietoa, vaan he saivat tyytyä niiden ensimmäisiin edellytyksiin. Oikeastaan oli käytetty väärää opetuksellista kuvaa, kun oli puhuttu sivistystyön »perustuksesta». Olisi ollut oikeampaa sanoa, että kurssit tarkoittivat hankkia jäsenille parempia »aseita» sitä sivistystyötä varten, johon heidän mielensä teki. Mutta saahan harras ja taitava työntekijä hyvin yksinkertaisilla työkaluilla toimeen erittäin hyvää työtä, kun hän vain on niihin tottunut, jota vastoin kelvoton ei saa mitään toimeen parhaillakaan aseilla. Samoin voi älykäs työmies päästä pitkälle pyrkiesssänsä kartuttamaan tietoansa silläkin lukutaidolla ja harjoi-

tuksella, minkä hän on kerran kansakoulussa saanut. Pääasia on, että työ järjestetään niin, että se antaa hänelle todellista tulosta jo alussa ja sen kautta työiloa ja lisää harrastusta. Tarpeellisen harjoituksen tietoaimesten, »työkalujen», käyttämiseen hän silloin hankkii alusta alkaen hedelmällisessä työssä, ja senvuoksi hänen on helpompi kestää niitä hankaluuksia, jotka aina kohtaavat alottelevaa. Onhan se sentään toista, kuin että joutuisi ei ainoastaan vuoden, mutta vielä kolmen pitkän vuoden aikana uhraamaan kaikki vapaa-aikansa — ehkä 10—12 tuntisen aherruksen jälkeen työpajassa tahi vainiolla — koulutyöhön, joka ei voi ylentää mieltä eikä lämmittää sydäntä. Suuren kansanyhdistyksen ensimmäinen sivistysjärjestö murskautui siis siihen, että laiminlyötiin elämäntunteen vaatimus tulla vaariinotetuksi työläisen sivistustyössä.

Suomalainen kokemus. Sama kokemus alkutietojen opettamisesta täyskasvaneille saatiin myös Suomessa n. s. kotikoululiikkeen aikana kesällä 1899 ja seuraavina vuosina. Verraten lyhyessä ajassa sammui suuremoinen innostus, jolla oli melkein kaikkialla maassa opetus-työ pantu käyntiin. Syynä tähän saattoi täällä olla sekin, ettei ollut mitään järjestöä, joka olisi liikettä tukenut. Kenties myös sekin, etteivät opettajat olleet yleensä perehtyneet opetustyöhön. Mutta pääasiallisesti kuitenkin johtui tulosten vähyys siitä, etteivät opetusaineet vastanneet oppilasten toiveita. Eikä heitä kannustanut tarpeeksi sekään, että monelle oli tiedossa 1 vuoden lyhenys sotapalvelusajassa, jos suorittaisivat kansakoulukursin täydellisesti ja saisivat päästötodistuksen.

Kirjan asema opintorenkassa. Niistä kokemuksista, joita Ruotsin opiskelukursseissa oli saavutettu, varsinkin

Lundissa, sukeusi uusi sivistysjärjestö, *opintorengas*. Tässä pantiin pääpaino jäsenten itsetoimintaan, jota pidettiin ainoana takeena harrastuksen säilymisestä. Opettaja ja oppikirja poistettiin; jäsenet johdettiin suoraan varsinaiselle tietolähteelle, *kirjaan*, he saivat kohta ryhtyä todelliseen, suoranaiseen sivistystyöhön.

Oppikirja ei oikeastaan ansaitse kirjan nimeä; se on useimmiten lähinnä ote todellisista kirjoista, niiden sisällysluettelo. Kirjain sisällysluettelojen lukeminen voi kyllä olla hyvin hyödyllistä, varsinkin hyvän opettajan avulla, mutta ajan oloon se käynee laihaksi ja on vaikea sillä pitää harrastusta vireillä.

»*Kirjasivistyksen*» *arveluttavuus*. On kylläkin arvovaltaisilta tahoilta lausuttu arveluttavaksi, että kirjasta tehtäisiin kansansivistystyön keskus. On sanottu tähän tapaan: »Älkää uskoko, että kirjoja lukemalla sivistyy. Ainoastaan elämän koulussa oppien kartutamme sivistystä. Teidän on siis mentävä elämään, ei kirjojen pariin.» Ja tässä yhteydessä saadaan joskus kuulla esimerkkinä, sinänsä kylläkin oikeutettuna ja todenmukaisena, mainittavan vanha, hyvä, todellisessa merkityksessä syvästi sivistynyt vaimo, joka ei ollut koko elämän iässään lukenut muuta kuin raamattua ja virsikirjaa.

Tämä on erittäin syvämielistä puhetta — tuntuu ainakin siltä ensi kuulemalta. Mutta jos koettaa etsiä kauniiden sanojen syvemmän sisällyksen, niin sitä on vaikea saada kiinni, niinkuin useinkin kuluneissa syvämielisyksissä. Onko tarkoituksena selvittää, mikä suuri ero on sivistyksellä ja tiedolla? Jotenkin turha vaiva, kun ei meidän päivinä pälkähtäne kenenkään päähän kieltää sitä mahdollisuutta, että voi tavata suurta raakuutta ja sivistymättömyyttä oppineimmassa professorissa, todel-

lista hienotunteisuutta ja sivistystä monessa hyvin vähätietoisessa työmieheissä. Mutta emmeköhän voisi myöntää, että tuo usein mainittu vanha vaimo ja tämä työmies eivät sentään ole juuri *niin* tavallisia ilmiöitä, että voisivat kumoamattomasti todistaa lauselman, ettei yleensä suinkaan tarvitse tietoja ollaksensa sivistynyt. Päinvastoin lienee asianlaita sellainen, että nämä tapaukset ovat poikkeuksia, jotka vahvistavat jotenkin yleispätevää sääntöä, nimittäin sitä, ettemme me ihmiset yleensä ole luonnostamme niin täydellisiä ja jaloja, että tulemme toimeen ilman sitä muodostusta ja hienostusta, mitä syvemmät tiedot ja ymmärrys tapaavat tuoda. Siis olisi ehkä syytä useammin viitata syvemmin ajateltuihin sanoihin, ettei sivistys juuri voi viihtyä »tietämättömyyden romuaitoissa».

Mitä tarkotetaan muuten sillä, ettei meidän ole tutkittava kirjoja vaan elämää? Kutka me? Mekö, jotka 9—12 tuntia olemme seisonet työpajassa koneen ääressä, tai olleet muussa kovassa työssä, yksitoikkoisessa, väsyttävässä, kuluttavassa? Voivatko silmämme sitten olla kyllin kirkkaat ja terveet nähdäksemme elämää? Ja missä me voimme päästä näkemään sen johtavia ajatuksia ja syviä virtauksia? Siinä kylässäkö, kauppalassa tai kaupungissa, jossa elämme? Kyllähän sielläkin on elämää, mutta onko varmaa, että me ilman apua kykenemme näkemään muuta kuin sekavan ja eksyttävän pinnan, jossa tuhannet epäolennaiset ja arkipäiväiset seikat sattuvat yhteen? Ja mitä sitten kirjat sisältävät? Eikö niissä ole juuri elämää ja elämänkokemuksia, sellaisina kuin ne ovat kohdanneet viisaimpia ja jaloimpia joukostamme? Kun me niiden avulla olemme oppineet keksimään elämän, ei ehkä ole niin aivan mahdoton meidänkään Met-

solassamme saada siitä kiinni, havaita, kuinka väkevät pohjavirtaukset sielläkin määräävät elämän ja olemassaolon.

Mutta miksi siis asettaisimme kirjat elämän vastakohtaksi, suorastaan varottaissimme niistä? Se varotus voi olla paikallaan lukumiehille ja varakkaille tyhjän-toimittajille, jotka ammattinsa tahi asemansa vuoksi eivät ota osaa jokapäiväiseen työhön, mitä heidän ympärillään tehdään. Näitä voi uhata vaara, että erottavat kirjojen maailman todellisuudesta, että niiden mahtavasta ja keskitetystä elämän heijastuksesta luovat uuden maailman, jolle ei ole vastinetta todellisuudessa, mistä he siten vieraantuvat. Mutta onko todella kansan syvillä kerroksilla tämä vaara tarjona, että luovat itsellensä unelmamaailman, jolla ei ole kosketusta todellisuuden kanssa? Jollei ole, mitä se vaara sitten koskee kansansivistystyötä?

Kirjasto ja lukurengas. Se kirjavarasto, minkä opintorenkaan jäsenet vuosittain ostavat jäsenmaksuilla ja yhdistyksen apurahoilla, kiertää työvuoden kuluessa jäsenten kesken, mutta pannaan vuoden lopussa yhdistyksen kirjastoon. Opintorengas toiminta merkitsee siis sitä, että yhdistyksellä on hyvä kirjasto, joka saa vuotuisen arvokkaan lisän. Opintorengas vaikuttaa siis paikallisjärjestön kirjastoseurana. Jäsenten harrastuksen ja joka vuosi kasvavan kirjallisuuden ymmärtämyksen kautta se takaa yhdistykselle kehitysvoimaisemman ja runsasvaraisemman kirjaston, kuin tavallinen, olkoonpa kuinkaakin harras kirjaston johtokunta ja kirjastonhoitaja voisivat saada toimeen. Renkaan jäsenten kirjaharrastus ja -ymmärtämys ei voi olla vähitellen tarttumatta muihinkin yhdistyksen jäseniin.

Aluksi koetettiin siellä täällä saada opintorengas tavalliseksi lukurenkaaksi eikä kirjastoyhdistykseksi. Suositteltiin sitä tapaa, että rengas joka vuoden lopussa huutokauppaisi luetut kirjat ja siten hankkisi varoja voidakseen ostaa enemmän kirjallisuutta. Onhan se käsitys tavallinen muissakin kuin työväenpiireissä, että kirja on menettänyt arvonsa, kun se on luettu, käsitys, joka osoittaa suurta sivistymättömyyttä. Useimmat ihmiset tulevat mielellänsä hyvään seuraan, eikä ole siis ihme, että he koettavat tutustua eteviin henkilöihin. Mutta mitä sanoisimme »sivistyneestä» miehestä, joka vihdoin onnistuttuansa tulla esitellyksi sellaiselle henkilölle riemuiten huudahtaisi: »Kas niin, nyt olen päässyt hänestä! Nyt minun tulee 'tutustua' toiseen!» Ja niinkuin olimme enemmän joka kohtauksesta suuren ja jalon henkilön kanssa, niin antaa myös usein uudistuva tutustuminen hyvään kirjaan enemmän kuin »ensimäinen kohta». Kirjaan on jalo henkilö juuri pannut arvokkaimman osan itseänsä, ja siis on opintorengas jäsenten opittava itse ja opetettava muille yhdistyksen jäsenille, ettei hyviä kirjojansa ole myytävä huutokaupalla enempää kuin kuin hyviä ystäviänsä.

»Hyödylliset» kirjat. Ensimmäisiä vaikeuksia opintorengasta perustettaessa on kysymys, mitä kirjallisuutta on valittava. Usein kohdellaan epäluulolla sitä neuvoa, että ensi aluksi on ostettava romaaneja ja runokirjoja. Jäsenet sanovat, että he ovat perustaneet opintorengas hankkiaksensa tietoja, sen vuoksi he haluavat *hyödyllistä ja arvokasta* kirjallisuutta, eikä siihen lueta romaaneja ja laulurunoutta. Heidän käsityksensä yhtyy tässä ilmeisesti moni kirjastonhoitaja, jota osottavat pyrkimykset saada yleisten kansankirjastojen ohjesääntöihin

sellainen määräys, että lainanottajalla saa olla kaksi kirjaa ainoastaan silloin, jos toinen niistä kuuluu »tietokirjallisuuteen». Tämä nimitys valaisee, mitä arvo kirjastonhoitajat antavat kaunokirjallisuudelle.

Mihin tämä käsitys johtaa, osottaa hyvin räikeä, mutta sattuva esimerkki. Valtiollinen vilkkaus on ilahduttava ilmiö maamme nuorisossa. Ei ole siis harvinaista, että uusi opintorengas, joka haluaa saada ainoastaan »arvokasta», nimittäin tieteellistä kirjallisuutta, valikoitsee melkein yksinomaisesti valtiollisia ja yhteiskunnallisia kirjailijoita, kenties lisäksi jonkun kehityso pillisen tahi mahdollisesti helppotajuisen uskonnonfilosofisen kirjan. Eräskin tällainen opintorengas piti tiukasti kiinni tämän suuntaisesta kirjavalikoimastansa, eikä sinä ollutkaan juuri vaikeatajuisia kirjoja. Mutta muutaman kuukauden perästä sen jälkeen kuin opintorengaan toiminta oli alkanut, todettiin, että yleensä lainaajat eivät olleet leikanneet auki kuin 10—20 alkusivua kirjoistansa.

Eikö näissä nuorissa miehissä sitten ollutkaan valtiollista tahi yhteiskunnallista harrastusta? Oli kyllä, mutta he eivät olleet ottaneet huomionsa, että tieteellinen kirjallisuus, jopa sekin, joka on hyvinkin kansantajuisesti esitettyä, on kirjoitettu »vieraalla kielellä», jota he eivät ole oppineet. Se on tosin kirjoitettu suomeksi, mutta suomea on nyt jo monta kieltä, eikä tieteellinen suomi ole suinkaan sitä samaa, jota me käytämme jokapäiväisessä suullisessa puheessamme.

Ei ole siis ihme eikä häpeäkään, ettei työläisnuoriso ensi yrityksellensä tieteellisen kirjallisuuden kanssa pääsyt pitemmälle. Ensi sivua sellaisen nuorukaisen täytyy lukea moneen kertaan uudelleen ja kun hän silmää illan ennätykseen, niin hän havaitsee, että sillä työvauhdilla

kuluisi puoli vuotta yhden ainoan kirjan lukemiseen. Kummako siis, että hän niin ollen jättää koko tuuman sikseen. Paljoo enemmän voi kummastella sitä, että niinkin moni työmies on väsymättä jaksanut pyrkiä perille. Mutta nämä ovat kuitenkin häipyviä poikkeuksia suuressa joukossa, ja jos sivistysliikettä tarkotetaan joukko-
liikkeeksi, niin on tavoteltava perille tasaisempia teitä.

Kaunokirjallisuus. Ensi ehtona, jos mielimme onnistua totuttamaan työläistä kirjallisuutta käyttämään, on se, että hänen käteensä annetaan kirjoja, joita hän todella lukee. Täyspitoisimmatkin kirjat ovat kerrassaan hyödyttömiä ja arvottomia sille, joka ei voi niitä käyttää. Mutta onhan kirjallisuutta, joka jo alun perin voi kiinnittää vastalkajankin mieltä, ja se on kaunokirjallisuus. Tämä johtuu siitä, että kaunokirjallisuus on elämän välitöntä ilmausta, siinä kohtaa meitä elämän väri ja elämän lämpö. Jo siksi kaunokirjallisuudesta tulee hyödyllisin ja arvokkain kirjallisuuden laji, kun on kysymyksessä kansan tutustuttaminen kirjallisuuden maailmaan.

Totuus kaunokirjallisuudessa. Mutta kaunokirjallisuuden suurin arvo ei ole siinä. Tätä kirjallisuutta ei ole pidettävä vain houkutuskeinona. Kaunokirjallisuuden arvottomuutta tavataan »todistaa» viittaamalla siihen, että esim. romaaneissa kuvatut henkilöt useimmiten ovat epätodellisia mielikuvituksen sikiöitä tahi ainakin meille tuntemattomia henkilöitä, jossa tapauksessa ne yhtä vähän koskevat meitä.

Mutta kuitenkin on asianlaita ihan päinvastainen. Henkilöt eivät ole suinkaan epätodellisia ja meille vieraita, vaan saamme useinkin ehkä tuskastuttavasti tuntea heidät läheisiksi tuttaviksi. Saatammepa suorastaan tavata itsemme, sisimpine ajatuksinemme ja tunteinem-

me, niin ilmielävinä, että lukiessamme joskus ehdottomasti pelokkaasti kysäsemme, ovatko kenties muutkin tunteneet meidät. Tekijä ei ole näet säälinyt vähääkään; ihmettelemme, että hän tuntee meidät niin hyvin, ja kauhistumme hänen häikäilemätöntä tunkeutumistansa sielumme pimeissä pohjukoissa piilopaikkoihin, joihin emme itsekään tahdo pistäytyä. Ja kun näemme tullemme paljastetuiksi itsellemme, niin arkailemme tullemme paljastetuiksi myös kaikille muille. Tuttavuus ei ole aina niin mieleinen, vielä vähemmän mairitteleva, mutta varmaan hyödyllinen, niinkuin kaikki itsetuntemus. Jollei meitä saada omasta ehdostamme siivoamaan ja päästämään valoa ja ilmaa sisään, niin on terveellistä, että meidät pakotetaan siihen.

Ja kun taiteilijan mahti on juuri siinä, että hän näkee syvemmälle ja todemmin kuin me, rohkeammin ja hairahtamattomammin, niin johtuu siitä, että hän voi olla meille terveellinen kurittaja pakottaessansa meidät menemään itseemme ja myös syvällinen lohduttaja ja virvoittaja. Tunnumme sen ehkä selvimmin laulurunoilijassa ja säveltäjässä. Jos tunteitten voima uhkaa murtaa meidät, kun suru tai ilo tulvii ylitsemme, vapaudumme me niiden sanojen tahi säveleiden kautta, joita he ovat luoneet. Nämä ovat syvempiä ja todempia ilmaisumuotoja kuin me kykenemme saamaan, siis vapauttavampia, elämää antavampia.

Taide ja elämäntunto. Kaunokirjallisuus on ajan väkevien virtausten, ihmisten syvien sieluntaisteluiden keskitettyä kuvastusta ja syvää tulkintaa. Se vaikuttaa siis myös elämän omalla lumoavalla voimalla. Me kasvamme eläessämme mukana ylevissä ajatuksissa ja voimallisissa tunteissa; kun elämän suuret alat aukeavat eteemme, niin

se ei herätä ainoastaan mielikuvitustamme, vaan myös elämisrohkeus leimahtaa vapauttavan näköalan edessä ja tahto terästyy innostuksesta elämän tehtäviin. Ja elämäntunto, sen täyteläisyys tuo siis seurassansa väkevintä ja myös jalointa elämännautintoa, mitä meille on tarjona.

On sanottu, että suurta taidetta ihminen voi lähestyä ainoastaan silloin, kun hän on juhlamielellä, kun hän ei ole läpi väsynyt arkielämän kuluttavasta raadannasta. Kun Ibsenin näytelmiä esitettiin Amerikassa tyhjille tahi ainoastaan osittain täyttyneille katsomoille ja amerikalaisia liikemiehiä moitittiin siitä, että he mielemmiin menivät eläviin kuviin ja varietee-esityksiin kuin teatteriin, he vastasivat: »Me teemme koko päivän ankaraa ja kuluttavaa ajatustyötä, siksi me emme kykene musertelemaan Ibsenin ajatuspätkinöitä iltasella, ei meillä ole ainakaan halua siihen.» Vastaus kuvaa hyvin — törkeää sivistymättömyyttä. Heillä ei ole aavistustakaan siitä virvoituksen kylvystä, jonka Ibsen — yhtä hyvin kuin muutkin suuret runoilijat — tarjoaa juuri niille, jotka tekevät työtä ja ovat raskautetut, heillä ei ole mitään kokemusta siitä, että kun tuntee sielunsa tahriutuneeksi päiviä ja viikkoja kestäneessä yksitoikkoisessa raadannassa, niin on sukeuduttava juuri suureen, vakavaan taiteesen saadaksensa virkeyden ja voiman tuntoa juuri kuin karaisevan merikylvyn perästä. Heistä tuntuu sadulta, kun kuulevat kerrottavan miehestä tahi naisesta, joka säilyttää mielensä virkeyden ja joustavuuden luopumalla, kun ei aikaa muuten riitä, yhden tahi parin yön unesta, saadaksensa seurustella suurien runoilijain kanssa. Ja kun he ovat menettäneet henkisen terveydenhoidon tarpeen, niin he eivät ota mitenkään uskoaksensa, että nämä ih-

miset siten vietetyn yön jälkeen menevät voimakkaampina ja virkumpina jokapäiväiseen työhönsä kuin he.

Täydellä syyllä luetaan taide, kaunokirjallisuus kulttuurin kukaksi. Eikä se saa olla muutamien harvojen etuoikeutena, sen tuoksu on syvien rivien, eikä ainoastaan muutamien valittujen oikeutta. Elämän työssä enimmän rasittuneet tarvitsevat ainakin yhtä paljon kuin parempiosaiset päästä osalliseksi siihen, mikä voi kohottaa elämää. Se helvetillinen raakuus, joka saarnaa — sanoin ja teoin — että joukkoja täytyy olla vain *väliseenä* »valittujen» ihmisten pyyteiden ja tarpeiden tyydyttämiselle, on masennettava, maahan tallattava, jollei muu auta. Ihmisellisesti sivistyneen syvä elämänilo, ilo elämän tyhjentyttömän rikkaista mahdollisuuksista, on kiedottu välttämättömiin kärsimyksiin, mutta syvin on hänen myötätuntonsa kaikkia niitä kohtaan menneissä sukupolvissa ja nykyisessä, jotka varmaan ovat raskaimman työn tehneet, raadannan suorittaneet kehityksen kulussa, jotta hän ehtisi siihen, missä hän nyt on, mutta jotka eivät koskaan ole saaneet edes yhdeksi minutiksi kohota tuntemaan elämää ja olemassaoloa, ihmisellistä elämää, ihmisellistä olemassaoloa. Tämä uhritoimi, joka kenties on ollut välttämätön kärsimys, on nyt ihmiskunnan suuri häpeä, ja kun taide on se salama, joka helpoimmin puhkaisee ihmisen edestä pimeän, vaikkapa vain silmänräpäyksen kestävästä katsausta varten olemassaoloon, niin se on tuleva *kaikkien* omaisuudeksi.

IV. Työmiehen kirjoja.

Paras kaunokirjallisuus. On huomautettu, että ainoastaan todellisesti suurella taiteella on tämä voima tehota ihmisten sieluihin. Se on totta, ja siksi onkin kaunokirjallisuutta, joka voidaan lukea suureen taiteesen kuuluvaksi, etukädessä hankittava kansanyhdistysten opintorenkaisiin ja kirjastoihin. Väite, että se on yhtä mahdollista kansan ymmärtää kuin tieteellinen kirjallisuus, perustuu tietämättömyyteen sekä taiteen voimasta että kansan sivistyskyvystä. Kansansivistysneitien pilkallinen ääni, kun kysyvät, onko tarkoitus, että ensi luokkaisia kirjallisia taideteoksia on pantava piikojen ja pesumuijien kätehen, on tässä yhtä vähän paikallansa kuin kansansivistysherrain selitys, että esim. Heidenstamin Karoliinit on aivan liian korkealla kansan »sielulliselle tasolle». Nämä lausunnot ovat uusia todistuksia monen entisen lisäksi, että meidän »sivistyksemme» on jakanut kansamme kahdeksi eri kansakunnaksi, jotka tarvitsevat tulkkia ymmärtääksensä toisiansa. Ja edellisen lausunnon sävy osoittaa, että seurustelu piikojen ja pesumuijien kanssa on pidetty ankarasti »asianomaisissa» rajoissa, supistunut välttämättömimpään »viran puolesta» ynnä sen yhteydessä johonkin hyväntahtoisesti suotuun puheillepääsyyn osanottoisine välikyselyinensä. Muuten olisivat hyväntahtoiset naiset varmaan päässeet sen perille, että palvelus-

neiti ja apumuija saatuansa hieman ystävällistä ohjausta pian olisivat enemmän kiintyneet esim. Minna Canthin ja Björnstjerne Björnsonin kuvauksiin kuin englantilaisiin missiromaneihin ja niiden ylhäisiin sankareihin ja sankarittariin.

Kiusan paikka, jolle ei voi mitään, on tosin, ettei tätä apua voida helposti antaa »ylhäältä päin»; sen ottavat »alhaalla olevat» vastaan epäluottamuksella ja ylönkatseella. Jonakin lohdutuksena on, ettei tuo tarvittava apu ole sen suurempi, kuin että sen voi saada yhteenliittymällä ja keskustelemalla asiaa harrastavien ja ehkä jonkun verran edistyneempien, omaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvien toverien kanssa. Alusta alkaen antamalla kansalle parasta, mikä itseäkin tyydyttää, täytyisi varmaan helpommin ja nopeammin myöskin sivistysjuopa kansan keskuudessa olevien eri »kansakuntien» välillä.

Tällä ei ole alennettu paremman ajanvietekirjallisuuden arvoa; etenkin vähäosaisimpien työväestön kerrosten kesken sillä luonnollisesti on erittäin tärkeä tehtävä silтана todelliseen taiteeseen. Mutta on varottava, ettei alussakaan tarjoa työläiselle yksinomaan senlaatuista kirjallisuutta. Liian runsaasti käytettynä se — eikä suinkaan vain sen ala-arvoiset lajit — alhaistaa sekä ajatus-että tunne-elämää.

Työmiehen sielulliset edellytykset. Puhe todellisen taiteen liian korkeasta sielullisesta tasosta on suurin piirtein ottaen epäoikeutettua. Yhtä hyvin voidaan sanoa, etteivät Topeliuksen sadut sovellu lapsille, ja että yksinpä korkeasti sivistyneet kirjallisuudenarvostelijat voivat olla sielullisella tasolla, joka ei sallisi heidän lukea Ibseniä ja Shakespearea. Totta on, että Topeliuksenkin saduissa paljon sellaista, mistä vanhemmat ihmiset nauttivat,

menee lapsilta hukkaan, mutta he saavat lukemisestaan kuitenkin siksi paljon, että kirjan soveltuvaisuus tulee perustelluksi. Muuten lienee niin, että yksi ja toinen seikka, josta me emme voi nauttia, on heille hyvin suurenarvoinen. Niin on kaiken todellisen taiteen laita. Jokaisella, ken lähestyy oikeassa nöyryydessä, on toivo saada, mitä hän voi ottaa vastaan ja tarvitsee. Olisi varmaan vahingoksi monelle suuriääniselle sanomalehdistön arvostelijalle ja myöskin vääryyttä, jos häneltä riistettäisiin tilaisuus seurustella todella suuren taiteen kanssa sen vuoksi, ettei voi siitä saada yhtä suurta hengen ravintoa kuin hienosti sivistynyt mies ja nainen.

Erinomaisia esimerkkejä siitä, mitä ruotsalainen työläinen tässä kohden voi käyttää, on siellä jo opintorenkaiden työalalta. Kun Viktor Rydbergin runoja niin mielellään ja niin ahkerasti luetaan ja niin paljon ostetaan, niin se todistaa hyvää työväestön »sielullisesta tasosta». Ja siellä täällä maaseudulla tapaa ruumiillisen työn tekijöitä, jotka sanovat, että »Viimeinen ateenalainen» oli ensimmäinen arvokas romaani, minkä he ovat lukeneet, että heidät siinä on viety uuteen, aavistamattoman suureen ja loistavaan maailmaan, josta he eivät sitten ole antaneet itseänsä ajaa ulos.

Luonnollisesti he tunsivat myös itsensä yhdellä iskulla vapautuneiksi sen arvottoman ja huonon n. s. kirjallisuuden vetovoimasta, mihin suuret joukot meidän kansaa tarttuvat hakiessansa ravintoa tunteellensa ja mielikuvituksellensa, ja joka on niin suuressa määrin tehnyt sen sairalloiseksi ja likaiseksi. Tavallinen ajanvietekirjallisuus on ajatus- ja tunnemaailmansa pintapuolisuuden vuoksi ainakin täyteen ikään joutuneille henkilöille paljoo epävarmempi ase seikkailu- ja roskakirjallisuutta vastaan kuin todellinen taide.

Kaunotieteilijä katsoo — syylläkö vai syyttä, jätän sanomatta — useinkin jonkun verran ylimielisesti ja alentuvasti työmiehen ihastuksen Viktor Rydbergin taidetta kohtaan, ja pitää sen todisteena jotenkin nuorekkaasta, kenties kypsymättömästä käsityksestä. Mutta ei ole niin varma, että hänelle itsellensä on ensiksi avannut kauneuden maailman joku suuri taiteilija, ja työläisen sivistykselliseen tasoon nähden on pidettävä erittäin vankkana todisteena taiteen voimasta, että häneen jo alussa koskee antikiaiheinen taideteos, vaikkei hän kasvatuksensa kautta ole saanut alkeellisintakaan käsitystä tahi edes mitään aavistusta sen historiasta ja sisällyksestä.

Klassillinen kirjallisuus. Tämä osottaa muutakin, nimittäin ettei työläinen puutteellisesta alkeissivistyksestensä huolimatta ole rajoitettu ainoastaan *oman aikansa* suureen taiteeseen. Tosin se on häntä lähempänä, kun se kuvastaa hänen omaa aikaansa, mutta suurin piirtein on ihmisluento sama nyt kuin pari tuhatta vuotta sitten, ihmiskunnan arvoitukset ovat samat. Ja kannattaahan meidän kaikkien etsiä sitä, mitä ihmissuvun parhaimmat ovat koko kauniin ja runsaan elämänsä läpi etsineet. Ja kannattaahan sitä etsiä *heidän* seurassansa, *heidän* teoksissansa. Ensi kertaa yrittäesssänsä lukea Sofokleksen, Danten, Shakespearen, Göthen teoksia saattaa kaiketi työmiehen käydä, ettei hän näe niissä mitään, ainakaan jos täytyy etsiä omin päinsä, mutta ei mitään arvokasta saavuteta tässä maailmassa ilman rehellistä työtä. Ja jolleivät ihmiskunnan suurmiehet entisajoilta »ota vastaan» ensi kerralla, kun yritämme heidän puheillensa, niin meidän täytyy valmistua paremmin seuraavaksi kerraksi sen hyvän seuran avulla, joka on meitä lähempänä, ja johon tunnemme paremmin perehtyneemme.

Sopiva opastus johtaa työmiehen huomaamaan, että ihmiskunta on riippuvainen kaukana muinaisuudessa olevasta kulttuurikaudesta ja että sieltä on saatavana runsaita henkisiä arvoja, kun syventyy tähän vanhaan kulturiin. Täytyy tulla hänelle selväksi, että hengen maailman *kaikki aarteet* ovat hänen omaisuuttansa, kun hän toden teolla tahtoo ne omistaa, ettei mitään ole hänelle liian hienoa eikä liian hyvää, kun se voi edistää hänen sielunsa kasvua ja voimaa. Hänen ei tarvitse enempää kuin kenenkään muunkaan kulkea läpi elämänsä surkastuneena tahi raajarikkoisena.

Siirtyminen tieteelliseen kirjallisuuteen. Runoudella on niinkuin kaikella elävällä maailmassa oma, kaikesta muusta riippumaton, suoranainen arvonsa, vaikka tosin aina välineenä ihmisen täydellistymistä varten. Sillä on siis rajaton oikeutensa ja vapautensa elää omaa elämäänsä täydellisesti, kehittyä rajattomasti, tarvitsematta olla minkään muun ihmiskunnan kehityksen edistäjän ja kantajan, uskonnon, siveysopin, tieteen t. m. s. palvelijana.

Tämä ei kuitenkaan estä, että se täydessä itsenäisyydessänsä voi joissakin suhteissa tulla näiden välikappaleeksi. Mikä yhdeltä kannalta katsoen on tarkoitusperä, se toiselta puolen voi aina tulla välikappaleeksi. Niinpä tuntee työmies kaunokirjallisuutta tutkiessansa usein sängen kipeästi suuria aukkoja tiedoissansa. Hän koettaa pian täyttää ne, siis kaunokirjallisuus vie hänet suoraan »tietokirjallisuuteen».

Yhteiskunnallinen tarkoitusperäinen kirjallisuus, nimittäin ne todelliset taideteokset, jotka ovat kuohuneet elävästä elämästä, eivät yllytyspuheet, jotka ovat naamioineet itsensä taiteen ulkonaisilla verhoilla, esittää yhteiskunnalliset kysymykset uudelta, ennen aavista-

mattomalta kannalta. Tämä ynnä työmiehen luontainen harrastus yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin kysymyksiin synnyttää tuntuvamman tarpeen saada todellista tietoa asiasta. Ja kun työmies nyt, uutterasti tutkittuansa suurien runoilijoiden ja tietäjien teoksia, jälleen ryhtyy tieteelliseen yhteiskunnalliseen kirjallisuuteen, hän havaitsee, ettei se sentään ollutkaan niin vaikeata, kuin hän pelkäsi muistelllessansa ensi yrityksiänsä. Samoin johdavat uudenaikaisessa kirjallisuudessa esiintyvät sielulliset kysymykset harrastamaan »puhdasta ajattelemista», tieteellistä kirjallisuutta filosofisissa, uskonnollisissa, siveysopillisissa asioissa.

Jo ensi työvuodestansa alkaen on opintorenkään hankittava joka vuosi joitakin tieteellisiä teoksia; aina niissä on joku jäsen, joka niitä harrastaa ja ainakin jossakin määrin voi niitä käyttää hyväksensä, ja uusia sellaisia jäseniä tulee joka vuosi. Vähitellen pitää siis tämän osan opintorenkään kirjallisuusluetteloa saada paisua ja kauno-kirjallisuuden syrjäytyä.

Pikkukirjaset. Toistakin apukeinoa opintorengas voi käyttää tasottaaksensa jäsenillensä tietä tieteelliseen kirjallisuuteen. Opintorenkään on ostettava joukko kansantajuistieteellisiä pikkukirjasia, ja pantava sellainen aina mukaan, kun annetaan lainaksi romaani tahi runokirja. On hyvin luultavaa, etteivät nuoret miehet ja naiset aluksi välitä lukea pikkukirjasia, mutta kun näitä itse-pintaisesti palaa viikko viikolta, niin aina joskus sattuu, että he tulevat johonkin sellaiseen silmänneeksi ja huomaavat, ettei se ollutkaan niin ikävä. Ja luettuansa yhden, he pian lukevat useampia. Työmiehen on muistettava, etteivät tällaiset pikkukirjaset ole tieteellistä kirjallisuutta, vaan yleistajuinen esitys tieteen tuloksista.

Mutta niiden tutkiminen on kuitenkin aina hyvää harjoitusta johdatuksena vankempiin tieteellisiin opintoihin.

Tieteelliset opinnot. Nämä opinnot ovat aina vaivalloisia, mutta kansanyhdistysten jäsenet älkööt suinkaan uskoko väitteitä, että ne ovat mahdottomia muille kuin yliopistollisen sivistyksen saaneille. Vaikka näille tasoitetaan tietä tavattomasti, he eivät kuitenkaan saa opintojensa kautta mitään salaperäistä voimaa, jota ilman muiden kuolevaisten muka on pakostakin jäätävä, yhtä vähän kuin tiede on mitään salaoppia eli »vapaamuurariutta» erityisille uskotuille. Kaikista vaikeuksista huolimatta, mitä vaillinaiset apuneuvot ja ajanpuute tekee työmiehelle, ei todellisen tieteellisen kirjallisuuden kanssa työskenteleminen siis jää tuloksettomaksi vaivannäöksi.

Sattuu, että kansanyhdistyksen jäsenet, kuullessansa jonkun tiedemiehen väittelevän yhdistyksen periaatteesta ja osottavan vääriä käsityksiä, vastaavat: »Niin te sanotte, toiset tiedemiehet sanovat päinvastoin, ketä siis meidän, joilla ei ole tieteellistä sivistystä, on uskottava?» Ainoa oikea vastaus on: »Ei teidän ole uskottava ketään meistä, uskokaa omaa arvostelukykyänne sen jälkeen kuin olette tutkineet niitä perusteita, joita kummaltakin puolen esitetään.» Mutta sellaiseen puhtaasti asialliseen, »tieteelliseen» arvostelukantaan pääsemiseksi vaaditaan harjoitusta, jota ei saada yleistajuistieteellisiä pikkukirjasia lukemalla, vaan rehellisellä ja sitkeällä työskentelyllä syventyäkensä jonkun alan todelliseen tieteelliseen kirjallisuuteen.

Väite, että on *yhtäkaikki* useimmissa asioissa omistettava jonkun auktoritetin mielipide, ei merkitse mitään tässä yhteydessä. Joka on harjoitellut tieteellisesti arvostelukykyänsä, saa myös kyvyn punnita auktoritetien

keskinäistä arvoa, eikä siis tarvitse antautua siihen varaan, että joutuisi tahdottomaksi ja turvattomaksi auktoritetiorjaksi siinä tahi tässä »yksinkertaisessa uskossa». Saa siis olla kannallansa, säilyttää henkilöllisyytensä ilman nöyryyttävää itsestäänluopumista samoin kuin ilman naurettavaa itsehyväisyyttä ja pöyhkeilyä, kun voi eteen tulevia asioita todella »tutkia, ennenkuin tuomitsee».

Ammattikirjallisuus. Onko työläisellä todella aikaa kaikkeen tähän sivistystyöhön? Taistelu olemassaolosta kiristyy päivä päivältä, kehitys vaatii tosin suurempaa erikoistumista työssä, mutta myös suurempaa ammatti-kehitystä työmieheltä, joka todella mieli päästä johonkin ammatissansa ja joka mieli luoda itsellensä ja säilyttää hyvän taloudellisen aseman. Vastaukseksi tulee, että jos aineellisen kulttuurin kohoaminen on toivottava, niin on kehitystä suunnattava siten, että ihminen saa yhä enemmän aikaa todellisia ihmisellisiä harrastuksiansa varten, pääsee omistamasta suuren osan aikaansa aineelliseen aherrukseen ja raadantaan välttämättömien elin-ehtoien puolesta: ruoan, vaatteiden ja asunnon.

Ihmisiä meistä tulee sikäli, mikäli paremmin ymmärrämme olemassaoloa, syvemmin iloitsemme siitä, ja mitä enemmän meillä on tilaisuutta panna voimia sen kehityksen ja edistyksen hyväksi. Mutta ei sikäli, kuin meistä tulee *yksipuolisesti* älyllisempiä (tavotamme »pään sivistystä»), tahi parempia ja iloisempia (»sydämen sivistys») tahi toimellisempia (»luonteen sivistys») — tahi mitä kauniita nimityksiä sellaiselle puolinaiselle eli »kolmen-neljäsosan sivistykselle» annetaankaan. Yksipuolinen, kaikki muut harrastukset nielevä »ammattisivistys» kuuluu myös siihen, olipa se kuinka hyödyllinen, ettemme sanoisi välttämätön tahansa.

Luonnollisesti tulee opintorenkään kirjakokoelman niin paljon kuin suinkin tyydyttää jäsentensä ammattiharrastuksia. Mutta ei yleissivistys heikennä ammattisivistysharrastusta. Päinvastaista asian laittaa todistaa elinkeinojen kehitys Tanskassa kansanopiston perustamisen jälkeen. Maan elinkeinoelämää tuskin tuntee entiseksi, ja talollisten ammattisivistysharrastus hämmästyttää maailmaa, vaikkei Tanskan kansanopistojen ohjelmassa ole »käytännöllisiä aineita». Laajempi katse, minkä yleissivistys antaa, luo yritteliäisyyttä ja yritteliäisyys puolestaan ammattitaitoa. Puhumattakaan työilon ja sen voimanlähteen lisääntymisestä.

Luokkataistelun vaatimus. Toiselta taholta saa kuulla puhetta työläisen velvollisuudesta uhrata oma henkilölinen onnensa ja kehityksensä luokkataistelun alttarille, koska *kaikki* työ on suunnattava oman yhteiskuntaluokan vapauttamiseen ja onnellisempien olojen luomiseen tuleville sukupolville. Vaikkapa edellytys olisikin aivan oikea, niin johtopäätös on kuitenkin väärä. Ei surkastunut sukupolvi saa niin jaloa vapautustyötä suoritetuksi kuin terve ja täyteläs, ei myöskään kykene luomaan niin valoisia ehtoja tuleville sukupolville. Ei henkisesti vähäosainen orjalauma äkeällä katkeruudellansa, vaan itsensä kasvattanut vapaa työläisjoukko hehkuvalla harmillansa on saava lopullisen ja ratkaisevan voiton työväenluokan aineellisen ja henkisen vapautuksen hyväksi.

V. Esitelmät.

Tietoarvo. Alaluokan miehillä ja naisilla on kirjallisiin opintoihin ryhtyesssänsä siksi suuria vaikeuksia voitettavana, ettei ole ihme, vaikkapa he väsyvätkin ja alakuloisina luopuvat koko puuhasta. On siis hyvin tärkeätä, että opintorenkään toiminta järjestetään niin, että jäsenillä on alusta alkaen iloa ja tyydytystä työstänsä. Sivistyksellisiä harrastuksia on tavallisen käsityksen mukaan helpompi herättää ja tyydyttää esitelmillä kuin kirjoilla.

Parhaat esitelmät. Onhan olemassa tieteellisiä esitelmöitsijöitä, jotka kykenevät pakottamaan yleisöä miettimään, seuraamaan ja käsittämään loogillista esitystä, ja sellaisen esitelmän vaikuttama harjaantuminen ajatuksen selvyyteen ja arvostelukykyyn on luonnollisesti arvaamaton, vaikkapa kuulija ei tulisi enempää asiata selvitelleeksikään. On myöskin esimerkkejä siitä, että esitelmöitsijä henkilöillisellä etevyydellensä tahi kyvyllänsä syventyä johonkin ihmiskunnan elinkysymykseen ja käsitellä sitä voi tarjota kuulijoillensa juhlatilaisuuden, joka todella pysyväisesti syventää heidän tunnepiiriänsä. Mutta tämänlaatuiset esitelmät eivät ole niin tavallisia kuin yleisö ja ehkä myös esitelmöitsijät otaksuvat.

Tavallisten esitelmien sivistysarvo. Jo entiseltään tietorikas, kirjallisesti sivistynyt ihminen voi luonnollisesti tavallisiakin esitelmiä kuuntelemalla helposti ja muka-

vasti laajentaa tietopiiriänsä jossakin aineessa, mutta alaluokan mieheltä puuttuu useinkin edellytyksiä siihen. Hänellä ei ole entiseltänsä riittäviä tietoja siltä alalta, joihin luennoitsijan mainitsemat tiedot voisivat soveltua tahi kiintyä, ja häneltä jää myös opintojen kautta luentoon liittyen kiinnittämättä muistoon sen tulokset ja näkökannat, joista lähtisi kunnollinen syventyminen aineeseen. Senvuoksi annettu tietotulee jäämään irtonaiseksi, ilman yhteyttä, ja varisee pian pois mielestä. Näin ollen saattaa esitelmän sivistyksellinen merkitys jäädä hyvin vähäiseksi.

Rakentavat esitelmät. Vielä arvottomampia tällaiselle yleisölle ovat monessa tapauksessa ne esitelmät, jotka pääasiallisesti ovat »rakentavia», tarkottavat edistää »sydämen ja luonteen sivistystä». Erittäinkin tällä alalla saa kuulla suuria ja meheviä puhetapoja »elävän sanan» ja »todellisen henkilöllisyyden» ihmeteltävästä voimasta ja vaikutuksesta »kuolleisiin kirjoihin» verraten.

Tuntuu siltä, kuin jotkut esitelmäsiijät liioittelisivat henkilöllisyytenä merkitystä ja vetäisivät johtopäätöksensä kovin herkästi sen liikutuksen johdosta, mitä ovat onnistuneet yleisössänsä herättämään. Eräs poroporvariuden s.o. synnynnäisen puolisivistyksen ja omahyväisyyden tuntomerkkejä on juuri pintapuolinen tunteihkkaisuus, joka helposti saadaan kuohahtelemaan. Mutta tunteihkkaisuus ei ole samaa kuin tunteellisuus; voimakkaita tunteita tarvitaan suuriin tekoihin, tunneruikutus on aina heikkouden merkki. Ja sitä helppohintaista liikutusta, joka suuressa yleisössä jää vaikutukseksi esitelmästä, mikä »puhuu tunteille», me emme kaipaisi. Sen tulokseksi jää kaunis puhetapa, ja me tarvitsemme toiminnan, emme suurien sanojen ihmisiä.

Ajanvieton näkökanta. Näihin huomautuksiin luento-toimen useinkin vähäisestä arvosta suurelle osalle yleisöä vastataan, ettei ole sivuutettava sitä suurta merkitystä, minkä se on saanut tarjoamalla tällekin osalle »sivistävää ajanviettoa». Siinä on muka esitelmien varsinainen ja kiel-tämätön arvo. Jo edellä oleva selonteko lienee kuitenkin jossakin määrin osottanut, ettei »sivistävää» saa tässä ottaa syvällisemmässä merkityksessä. Tätä todistaa vielä lisäksi se yleisesti tunnettu seikka, että taikalyhtykuvilla valaistu esitelmä vetää aina paljon väkeä, vaikkapa esitelmöitsijä olisi tunnettu ikävystyttäväksi ja välittämättömäksi. Yleensä tarjonneekin aivan yksinkertainen taikalyhtykuva-esitelmä yleisölle enemmän hyötyä kuin tavallinen elä-vien kuvien näytäntö, mutta on kuitenkin oikeus vaatia, etteivät esitelmät, katsottakoonpa niitä tiedon-, raken-nuksen- tahi ajanvieton kannalta, osaltaan turmele kan-san kauneudenaistia, tunne-elämää ja arvostelukykyä.

Luento- ja kirjastotoiminta. Parhaatkin esitelmät tuot-taisivat kuitenkin vielä suurempaa ja varmempaa hyötyä yleisölle, joka harrastaisi myöskin kirjaopintoja. Useim-mat esitelmät ovat aivan arvottomia, jolleivät ne jaksu he-rättää yleisössä edes sen vertaa harrastusta aineesen, että se ryhtyisi syvempiin opintoihin omin päinsä. Tämä on nyt Ruotsissa tunnustettu niin yleisesti, että on yhä vakaam-min ruvettu vaatimaan esitelmöitsijää velvotettavaksi anta-maan tietoja kirjallisuudesta ja esitelmäyhdistystä huo-lehtimaan, että yleisöllä on saatavana kirjallisuutta esi-telmän alalta. Silloin voivat tavalliset esitelmät, jotka useimmiten kuitenkin edustavat hyvää ja rehellistä työtä, olla melkein yhtä suureksi hyödyksi kuin ensiluokkaiset tieteelliset eli sellaiset, joihin todella suuri henkilö on lyönyt leimansa. Tuskinpa edes nuo kokoonpuristetut

tahi vetistetyt selostukset Tietosanakirjasta, Weberistä, Lindeqvististä, Omasta maasta, ovat silloin arvottomia, vaikka luonnollisesti voivat olla liiaksi yli arvonsa maksettuja.

Opintorenkait ovat alusta alkaen huomanneet välttämättömäksi kirjasto- ja esitelmätoimen elimellisen yhteyden ja koettaneet hankkia takeita siitä, että kirjallisuutta todella käytettäisiin, että esitelmien »herätys» johtaisi työhön, ettei sen jälkeen uudestaan nukahdettaisi. Mutta myöskin muulla tavoin kuin esitelmillä voi herättää kirjallisuuden harrastusta ja ymmärtämystä, ehkäistä yksipuolista käsitystä ja poistaa väärinkäsitystä, nimitäin keskustelemalla kirjallisista asioista, vaihtamalla ajatuksia niistä.

VI. Seurat ja ajatuksenvaihto.

(Seurustelu.)

Jotta kirjallisiin harjoituksiin usein, kenties useimmiten aivan tottumattomat opintorenkain jäsenet voisivat saada sitä apua ja kannustusta, mitä sekä esitelmät että ajatuksenvaihto antavat, on välttämätöntä, että opintopiiri panee toimeen kokouksia, hyvä jos säännöllisiä.

Mutta yhdistyselämä vie varsinkin työväestöltä ajan niin tarkoin, että opintopiiriin tulee varoa laskemasta vielä kiveä kuormaan. Sen tulee rajoittaa kokouksien luku niin vähään kuin mahdollista ja myös antaa niille sellainen luonne, etteivät ne mitenkään väsyttä tahii rasita. Niiden tulee olla kodikkaita yhdessäoloja, niin että tarjoavat iloa ja virkistystä samalla kuin henkistä kannustusta raskaan päivätyön perästä.

Varsinaisilla kansanyhdistyksillä, joissa ei yleensä ole kuin kansakoulusivistyksen saaneita jäseniä, näytti olevan aluksi melkein voittamattomia vaikeuksia näiden vaatimusten täyttämässä, varsinkin kun ei opintopiireillä ollut mitään rahavaroja käytettävänä esitelmänpitäjien palkkaamiseen. Kyllä tämä sentään käy päinsä. Onhan yhdistyksen huoneisto yleensä maksuttomasti opintorenkain käytettävänä. Jos yhdistys on niin vähissä voimissa, ettei se voi edes hankkia opintorenkallensa huo-

netta, ei rengas yleensä ole niin suuri, ettei se voisi pitää kokouksiansa jonkun jäsenensä luona.

Kokouksien ohjelma ja laatu. Vaikeampi on valmistaa kokouksien »ohjelmaa». Ensiksikin on jäsenten painettava oikein lujasti mieleensä, ettei ole tarkoituksena järjestää vaateliaita ja juhlallisia kokouksia puheenjohtajienensa, sihteereinensä y. m. Parlamentillinen järjestys on hyödyllinen ja tarpeellinen suurissa kokouksissa, joissa on paljon osanottajia. Suorastaan naurettava se on pienessä, hyvien ystävien ja toverien seurassa, 15—20 jäsenen kesken, jollei se suorastaan ehkäise ajatuksenvaihtoa, sillä osa nuoria miehiä ja naisia aina voi olla »pyytämättä puhevuoroa» ja »esiintymättä» niin vaateliassa muodoissa. Ensimmäisenä ehtona on siis, että opintopiiri tarkoituksellisesti poistaa kokouksistaan kaiken keinotekoisen »yhdistysleiman».

On myös yhtä tärkeätä välttää koulun ja kouluharjoitusten luontoisuutta. Likeltä pitää näet, että opintopiirin jäsenet käsittävät piirin tehtävän niin, että heidän on sen kokouksissa harjoitettava yhdistystyöhön, opittava »esiintymään» väittelijöinä, runonlausujina, kertomusten lukijoina suuren yhdistyksen kokouksissa. Täten tulee työn päämäärä asetetuksi liian alhaalle. Jos yhdistykset tällaisia vaativat opintopiireiltänsä, mikä ei ole harvinaista, niin piirien on koetettava selvittää, että työn tarkotusperänä on yhä jatkuva itsekasvatus ja syventyvä itsesivistystyö, josta yhtenä välttämättömänä seurauksena tulee olemaan, että vähitellen toteutuvat myös yhdistyksen vaatimukset kokouksiinsa nähden. Ja jospa yhdistys saakin odottaa sitä hiukan kauvemmin, kuin asianlaita olisi, jos opintopiiri suuntaisi koko työnsä mainittuihin tehtäviin, niin saadaan runsas korvaus siten,

että kokousohjelmat vähitellen käyvät sitä arvokkaammiksi ja täyspitoisemmiksi, kunhan opintopiiri saa häiriytymättä omistautua suoranaiseen kasvatustyöhön.

Kun sekä yhdistysmuotoa että koulumuotoa vältetään, käy opintopiirille mahdolliseksi saada kokouksensa niin kodikkaiksi ja toverillisiksi, kuin välttämätöntä on, että piiri voi täyttää tehtävänsä. Eikä silloin ole myös vaikea saada kokouksiin soveliaista tehtävää, eipä edes siinä tapauksessa, että opintopiirin jäsenenä — puhtaalla maa-seudulla — on vain maatyöväkeä, renkejä ja piikoja, tahi — tehdasyhteiskunnissa, kauppaloissa ja kaupungeissa — paljaita ruumiillisen työn tekijöitä, tehtaalaisia, naispalvelijoita, joiden ainoana valmistuksena on vaillinaisen ja unohdettu kansakouluopetus. Kun jäsenet ovat asettuneet jonkun suuren pöydän ympärille tahi tuvassa muodostaneet ryhmänsä, niin aluksi voidaan laulaa pari iloista laulua, jotta päästään oikeaan mielialaan. Sitten voidaan aina lukea joitakin suurten kirjailijain runoja tahi kertomuksia ja puhella vähän luetusta.

Lukeminen ja ajatuksenvaihto. Vaikkapa kokouksissa ei ensi vuonna muuta tehtäisikään, niin opintopiiri on ollut oikeutettu näiden tilaisuuksiensa vuoksi, joissa siten vielä vaihdetaan kirjoja. Sillä jäsenet eivät koskaan lähde kokouksesta saamatta mukaansa kirjaa. Mutta opintopiiri voi jo alun alkaen saada ohjelmakohdan, joka tarjoaa jäsenille vielä suurempaa hyötyä. Suuret runoteokset ovat usein niin luonnostetut, että muodostavat jatkuvan sarjan kuvauksia samassa kehyksessä, että niitä voi katsoa kutakin eheäksi kokonaisuudeksi, mikä yhdessä muiden kanssa muodostaa suuremman yhteyden.

Näin on laita esim. Kalevalan, Väinikki Stoolin tarinan, Välskärin kertomusten, Elämän havaintojen, Kiven,

Erkon, Cajanderin, Minna Canthin, Juhani Ahon, Johannes Linnankosken, Alkion, Kauppi-Heikin, Santeri Ivalon, Kyösti Wilkunan y. m. teosten. Opintopiiri voi nyt valita jonkun kirjan koko lukukaudeksi ja joka kokouksessa lukea yhden tahi pari lukua tahi jonkun näytöksen.

Lukeminen on niiden suoritettava, joilta se parhaiten käy, että on helppo käsittää ja seurata. Kaunolukuharjoituksiksi ei näitä kokouksia ole tehtävä; se käy ikävyydyttäväksi, ja kokoon on tultu viettämään mieleistä iltaa. Lukemisen perästä alkaa ajatuksenvaihto, keskustelu luetusta kappaleesta; puhutaan niistä ajatuksista, joita tekijä on pannut kuvaukseensa, siinä esiintyvistä ihmisistä, niiden luonteesta ja kehityksestä, tekijän suoritaman erittelyn todenmukaisuudesta j. n. e.

Mitä merkitystä sellaisilla kokouksilla voi sitten olla? Jäseniä pakotetaan lukemisen ja keskustelujen kautta tunkeutumaan kirjailijain ja heidän luomiensa henkilöiden ajatus- ja tunnemaailmaan eli ihmiskunnan elämänarvoituksiin. Ne ovat useimmiten vieraita aineita heidän ajatustyönsä, ja heidän on aluksi vaikea lausua sitä, mitä tahtovat saada sanotuksi. He änkyttävät, pidättelevät ja joutuvat hämilleen sekavuutensa vuoksi. Mutta seuraava yritys onnistuu jo paremmin. He ovat ruvenneet tottumaan oman ajatus- ja tunnemaailmansa tarkastamiseen, ja se selvenee ja syventyy siitä, olletikin sen kautta, että he etsivät ja onnistuvat löytämään ilmaisu-keinoja sille.

Jäsenten esitelmät. Jonkun vuoden perästä opintopiirin työ voi laajentua jäsenten esitelmien kautta. Nämä ovat silloin saaneet lausumakeinot valtaansa noissa ajatustenvaihdoissa. Nyt ei enää lueta osaa, vaan sen sijaan

selostetaan koko teos ja ne katsantokannat, joita tekijä siinä tahtoo esittää, tahi selostetaan joku yleistajuis-tieteellinen pikkukirjanen ja siinä lausutut mielipiteet. Jo ensimmäisenä työvuodenansa lukupiiri voi kuitenkin saada jonkun sellaisen esitelmän. Aina on paikkakunnalla joku kirjallisesti sivistynyt henkilö: pappi, lääkäri, insinööri tahi kansakoulunopettaja. Ainakin, jollei ole puhetta julkisesta esitelmästä, vaan ainoastaan opintopiirissä pidettävästä, niin tämä voinee joltisenkin varmasti toivoa saavansa sellaisen henkilön apua ilman korvausta. Siksi suurta harrastusta pienen opintorenkkaan pyrintöä kohtaan voi hyvin olettaa jokaisessa kirjallisesti sivistyneessä henkilössä olevan.

Mutta yleensä on opintopiirin esitelmissänsä turvauttava omiin jäseniinsä. Aluksi voi olla kylläkin vaikeata saada heitä siihen. He arkailevat esitelmöitsijän vaateliasta nimeä. Sellaisenhan tulee muka olla yliopistollisesti sivistynyt henkilö, tulee kyetä valmistamaan esitelmänsä moitteettomaan muotoon ja esittämään se sujuvalla, mukaansa tempaavalla tavalla. Aluksi on siis saatava jäsenet ymmärtämään, että muutkin ihmiset voivat ansaita esitelmöitsijän nimen, että esitelmöitsijä on jokainen ihminen, jolla on jotakin sanottavaa jostakin asiasta ja voi sen sanoa, ja ettei suinkaan tarvitse seisoa puhujalavalla suuren yleisön edessä, ennenkuin esitystä kannattaa kutsua esitelmäksi.

Mutta voihan opintopiiri karttaa tuota vaateliasta sanaa, kutsua esitystä selitykseksi, alustukseksi tahi jokikin muuksi. Pääasia on, että pysytään yksinkertaisina ja luontevina, säilytetään opintopiirin kokouksissa perheellinen sävy ja hyvä mieliala. Jos tämä on, niinkuin sen tulee olla, niin ei myös tarvitse pelätä sitä alaluokka-

laistuntoa, joka puhkeaa sanoiksi: »Tuokin taas mah-tailee!» Useimmissa tapauksissa lienee tarpeetonta pe-lätä »hyvien ystävien» arvostelevan niin, mutta missä on syytä sitä pelätä, niin aihe vähenee tuntuvasti, jos »esi-telmöitsijä» yksinkertaisesti vain istuu, kuten tavallisesti toveripiirissä, ja lausuu »esitelmänsä» tavalliseen keskus-telutapaan, aivan kuin puhuessansa jotakin muuta mielen-kiintoista asiaa tuttavillensa.

Sellaisten vaatimattomien esitelmien merkitystä ei ole vähäksi arvioitava. Niissä ei ehkä käsitellä ainetta niin joka puolelta ja tyhjentävästi kuin ammattiluennoitsijan puheessa, mutta esitelmän jälkeinen keskustelu sekä aineesen liittyvän kirjallisuuden saanti poistavat puutteen.

Keskustelut eivät välttämättömästi edellytä sitä, että kaikki jäsenet ovat lukeneet alustajan käsittelemän kirjan. Hänen tehtävänänsä onkin herättää mielenkiintoa kir-jaan, ja esitetyt näkökannat antavat aina aihetta ajatuksen-vaihtoon, varsinkin kun osanottajat, etenkin sen jälkeen kuin opintopiiri on ollut muutamia vuosia työssä, useissa tapauksissa tuntevat muita saman kirjailijan teoksia tahi ovat kohdanneet sen aineen ennen muussa kirjallisuus-nessa.

Merkitys julkiselle ajatuksenvaihdolle. Hyvänä hedel-mänä näistä jutteluista on oleva sekin, että julkinen ajatuksenvaihto rupeaa antamaan parempia tuloksia, kes-kustelut yhdistyksissä uudistuvat. »Keskustelukiikko» on yksi kansanyhdistyksissä tavattavia hyvin tunnettuja, yhä lisääntyvän yleisten asiain harrastuksen kasvannai-sia, ja se ilmaisekse toisinaan erittäin ilkeäluontoisella tavalla. Erittäinkin nuorissa paikallisyhdistyksissä on usein »keskustelukysymyksiä» ohjelmassa ainoastaan sen tähden, että »harjaannuttaisiin lausumaan ajatuksiansa»,

eikä siinä huolehdi suuresti sitä, hyötyvätkö osanottajat väittelystä, tahi onko lausunnoissa mitään todellista sisällystä. Seuraukseksi tulee puhe-elimistön koneellinen harjoitus; toisinaan näyttää pääasiana olevan saada suuri määrä sanoja lausutuksi minutissa välittämättä sisällyksen ja ajatuksen puutteesta, omien tahi muiden lausuntojen kertaamisesta y. m. s. Tämä lavertelemistaitohan oli jo kerran olemassa ennen nykyaikaista yhdistyselämää — varsinkin on uskonnollisissa seuroissa kyllä tunnettu »kielillä puhuminen» ennen meidän aikaa — mutta kieltämättä on yhdistyselämä paikoin kehittynyt lörpöttelytaudiksi.

Tähän liittyy kiihkoisa halu »vastata» jokaiseen vähäpätöiseen seikkaan, olipa se tarpeellista tahi ei, ja oijaista vähäpätöisiä »väärinkäsityksiä», huolimatta siitä merkittävätkö ne mitään kysymyksen ratkaisussa. Puhumatakaan nyt »tottuneiden väittelijäin» todellisesta tarpeesta saada kuulla oma äänensä joka asiassa. Ja tätä kaikkea lorua tyynet, miettiväiset jäsenet istuvat kuuntelemissa, jättäen ujouden tahi häpeän vuoksi lausumatta asian valaisuksi kylläkin tärkeän ajatuksen tahi näkökannan. He eivät ole varmoja, kuultaisiinko heitä siinä hälinässä, kenties arkailevat sitäkin, että heidän ajatuksensa lähemmin arvosteltuna havaittaisiin vähäpätöiseksi.

Opintopiirin keskusteluissa ei ole aihetta näiden jäsenten liikanaiseen arkailuun eikä myös lörpöttelijäin hurjisteluun. Edellisiä eivät lamauta, jälkimäisiä eivät kiihota ne parlamentilliset muodot, joita noudatetaan suurissa kokouksissa. Näin hyvien ystävien ja toverien piirissä ei ole väliä, vaikka olisikin lausunut hurjan ajatuksen, mikä ei juuri kestä vakavaa harkintaa, mutta ei myös tunne halua laverteluun eikä onttoon intoiluun. Ja ennen kaikkea — kiihko *päästä voitolle* ei siellä kos-

kaan saa niin voimakasta yllytystä, että se kokonaan uhkaksi hävittää tyydytyksen tunnon siitä, että *on oikeassa*. Opintopiireissä kasvaa siis ydinjoukko yhdistyksenjäseniä, jotka omaavat taidon lausua ajatuksen tarvitessa ja muuten vaikenevat — mikä usein on yhtä tärkeätä kuin edellinenkin. Ja sitäpaitsi kehittyy yleisö, mikä kykenee asiallisesti arvostelemaan korkeaäänisiä väittelijöitä, mikä ei väittelyssä asetu sen puolelle, joka huutaa korkeimmalla äänellä, eikä senkään, joka huutaa viimeksi.

Yhdistyselämää on jollakin syyllä tuomittu, mutta yksi sen parhaita hedelmiä on, että se on antanut kymmenille tuhansille alaluokan miehille ja naisille korkeampia ja jalompia harrastuksia. Ennen heillä olivat vain omat henkilölliset pienet ilon- ja surunaiheensa; yhteiskunnalliset kysymykset ovat avanneet heille laajemmat näköalat antamalla heille yleisinhimillisiä harrastuksia. Heidän osanottonsa taisteluun ei ainoastaan omien vaan ihmiskunnan tarpeiden puolesta on ylentänyt heidän mieltänsä, että »sivistyneen» ja »sivistymättömän» välinen juova on monessa kohden tasottunut.

Sitä ulkonaista kiiltoa ja kohteliaisuutta seurustelussa, minkä hyvä koulusivistys ja hienostunut seuraelämä antavat, ei alaluokka ole voinut omistaa. Mutta yhtä varmaa on, että »yhdistyssivistyksen» saaneen työläisen tahi maalaisen useinkin vielä kömpelö esiintyminen ja karkeat lauseet eivät ilmaise mielialan raakuutta ja villiintymistä. Tämän suuntainen päätelmä todistaa pinta-puolista ylluokkafilosofiaa, jonka olisi hyödyllistä hankkia itsellensä parempi sielutieteellinen ymmärrys kielellistä ilmiöistä. Jos lämmin harrastus ihmiskunnan suuriin kysymyksiin todistaa sivistystä — ja niin kait on laita — niin me kyllä näemme suuremman mielen

välinpitämättömyyden ja raakuuden osotteita ylikuokan suuressa joukossa, huolimatta hienostuneesta seurustelutavasta. Tässä niinkuin kaikkialla muuallakin pitää paikkansa, että sisällys on toki pääasia; jos sitä on, kyllä arvokas muoto aina vähitellen kehittyy. Ja ainoastaan sokea voi olla näkemättä, että työväenluokan ja maalaisväestön seuraelämän sävy on sukeutunut toiseksi, paljoa hienommaksi nyt kuin kymmenkunta vuotta tahi joitakin kymmeniä vuosia sitten, vaikka tosin voi vielä toivoa paljonkin parannusta.

Merkitys seuraelämälle. Yksi sivistyneen ihmisen korkeimpia nautintoja, todellinen elämänlähde, on henkilöllinen seurustelu etevempien tahi vertaistensa henkilöiden kanssa. Meidän seurusteluelämä, sekä yli- että alaluokan, on kuitenkin suurin piirtein katsottuna todellinen köyhyydentodistus, ajattelimmepa sitten vierailuja, illallisia, kahvikestejä tahi pitoja. Mitä hyötyä tahi edes huvia on kaikesta tästä? »Nuorten kutsut» ovat ehkä hiukan parempia joskus. Kaikkialla tapahtuu kuitenkin sangen usein, että on hirveän ikävä.

Opintopiirin illanvietot uudistavat oloja tässä kohden. Jäsenet saavat aavistuksen siitä, mitä nautintoa todellinen henkilöllinen seurustelu tarjoaa, jossa otetaan esille ja tarjotaan parasta, mitä itsellä on. Vähitellen käy aivan luonnolliseksi asiaksi, että kohdatessa ja tuntiessa olevansa hyvässä seurassa mieli avautuu; puhutaan elämän suurista ja vakavista kysymyksistä, luetaan runoutta, keksitään sielun aarteita ja iloitaan niistä, omista ja muiden, jotka karttavat siitä, että ne vedetään esiin ja että niitä vaihdetaan, tuntuu suorastaan, kuin henkilöllisyys kasvaisi ja vapautuisi yhdessäolosta. Tunnetaan itsensä vapaaksi ja iloiseksi, on hauska, jota ei ennen ollut kos-

kaan silloin, kuin enimmin pauhattiin vakuuttaakseen itsellensä ja muille, kuinka hauskaa oli, havaitaan, että silloin todella teeskenneltiin arkaillessa sanoa tahi tehdä jotakin, mikä voi näyttää teeskentelemiseltä. Samassa määrin kuin näitä vaatimuksia asetetaan seuraelämälle, niin seurustelupiiri luonnollisesti tuntuvasti pienenee, mutta käy läheisemmäksi, suuret »kutsut» komeuksineen ja puuhinensa jäävät pois, mutta pienien tuttavallisten yhdessäolojen muisto käy sitä lämpimämmäksi.

Opintopiirien illanvietot voivat uudistaa seurustelutavan työväenluokassa ja siinä osassa keski- ja talonpoikaisluokkaa, joka on kansanyhdistysten jäsenistön kantajoukkona. Nämä illanvietot ovat siis tärkeä lisäys »kotiopintoihin», vaikka näitä johdettaisiin niin tarkoituksenmukaisesti ja voimakkaasti kuin tapahtuu esim. englantilaisessa »Kansallisessa kotilukemisliitossa» (National Home Reading Union), joka sovittaa kirjallisuudesta lukemisyhdistelmiä, ohjaa niitä painetuilla opastuksilla ja perustaa paikallisia osastoja, mitkä keskusliiton kirjasten avulla koettavat kehittää sen pyrintöjä omalla paikkakunnallansa.

Aikaa kuluu, ennenkuin kaikki opintorenkaiden kykenevät toimimaan edellä kuvattuun tapaan. Mutta vuosi vuodelta lisääntyy niiden renkaiden luku, jotka pitävät oikeita kokouksia. Ja nekin, jotka toimivat lukurenkaina, vaikuttavat jonkun verran myöskin paremman seurusteluelämän aikaansaamiseksi, koska niidenkin jäsenet kirjojen maailmasta saavat runsaampaa henkistä sisällystä elämäänsä, kuin heillä ennen oli.

Näkyvät tulokset Ruotsissa. Opintorenkaiden toiminnan yksinkertaiset ja vaatimattomat muodot ovat aiheuttaneet epäilemään, ettei niiden työllä voi olla suu-

rempaa arvoa. »Todistuksen» ovat hankkineet jotkut epäluuloiset yhdistyksenjäsenet hyvin yksinkertaisella tavalla. He ovat kysyneet opintorenaan jäseniltä: »Mitä sinä nyt olet oppinut, kun olet ollut neljä tahi viisi vuotta opintorengaassa?» Ja kun puhuteltu on ollut hämillään eikä ole tiennyt, mitä vastaisi, niin tehdään riemuiten johtopäätös: »Arvasinhan minä sen! Tuo opintorengas oli vain nurkkakunta, joka kokoontui huvittelemaan omin päinsä, mutta ei siitä ole mitään hyötyä.» Ainoa varma johtopäätös, mikä tässä voidaan tehdä, on kuitenkin se, että kysyjä ei ollut kovin terävä välikysymystä tehdessään.

On aina kysyttävä niin, että saa selville, mitä kysytty todella tietää siitä asiasta, jota halutaan selvittää. Tätä yksinkertaista kasvatustopillista ohjetta vaariinottaen kysymys olisi ollut asetettava näin: Olet nyt ollut opintorenaan jäsenenä neljä tahi viisi vuotta. Ajattelepas, mitä harrastuksia sinulla oli, ennenkuin renkaaseen tulit, mitä sinä silloin askaroit ja mille omistit työsi. Ajattele sitten, kuinka nyt on laitasi näissä suhteissa. Huomaatko erotusta entisen ja nykyisen välillä? Ja uskotko, että opintorenaan työ on jotakin vaikuttanut harrastustesi muutokseen.»

Vastaus lähtee silloin epäröimättä, eikä opintorenaan arvo siitä kärsi.

Jos kysyy vanhemmilta hyvässä kodissa ja huonossa: »Mitä ovat lapsenne oppineet tässä kuussa? Miten he ovat älyllisesti ja luonteensa puolesta vaurastuneet?», vastaukset ovat kyllä melkein yhtä epämääräiset, mutta kun ottaa vuosi vuodelta vaariin hyvän kodin vaikutuksen tuloksia ja vertaa niitä huonon kodin jättämiin, niin erotuksen huomaa kyllä.

VII. Huvin puoli.

Julkiset illanvietot. Paitsi näitä yksityisiä kokouksiansa ovat opintorengaat yhä enemmän ruvenneet panemaan toimeen yleisiä iltamia, joihin kutsutaan koko paikkakunnan väestö. Ohjelman ensimmäinen osa sisältää henkisen virkistyksen, jona on laulua, runo- ja suorasanaisten kappaleen lukemista, lyhyt esitelmä ja soittoa, jos sitä on saatavissa.

Laulun saa yleisö itse suorittaa, ainakin osaksi; yksinäänisen laulun merkityksen iltaman mielialalle ovat opintorengaat osanneet täysin arvioida. Kansan on nyt todenteolla opittava laulavaksi kansaksi. Yleensä ei ole mahdotonta saada kuulla myöskin yksinlaulua tai kuorolaulua; hätätilassa tyydytään kuitenkin ainoastaan yksinääniseen lauluun. Kun eivät renkaat tavoittele iltamisensa komeutta eikä juhlallisuutta, vaan iloa ja hauskuutta, niin ei ole varsin vaikeata saada jotakin paikkakuntalaista soitonharrastajaa viululla tai pianolla täyttämään ohjelman soittonumeroita, jollei olekaan varoja tai tilaisuutta kutsua »suuria kykyjä» apuun.

Jäsenet ovat oppineet renkaan yksityisissä iltamissa valitsemaan sopivia runoja ja kertomuksia luettaviksi ja ottamaan vaariin, etteivät ne saa olla liian pitkiä ja että ne ovat luettavat kuuluvasti ja selvästi.

Kirjallisuusillat. Nyt jo mainitut ohjelmanumerot riittävät, jos ne huolellisesti suoritetaan, antamaan yleis-

sölle hyvän hyödyn illastansa, varsinkin maaseudulla, missä eivät huvitilaisuudet liian usein keskeytä elämän yksitoikkoisuutta. Mutta opintorengas voi yleensä saada toimeen pienen esitelmän, vaikka ei saisikaan ketään kirjallisesti sivistynyttä miestä sitä pitämään. Renkaan jäsenet ovat pian siksi perehtyneet kirjallisiin tehtäviin, että he itse kaikessa vaatimattomuudessa voivat pitää 20 minuttia tahi puolentuntia kestävän esitelmän — ja kauvempaa aikaa ei esitelmän usein sovi kestääkään sellaisessa iltamassa.

Se voi olla suorastaan vain jonkun runoilijan joidenkin kuvaavien runojen lukemista, ja niihin liittyviä mietelmiä, jotka osottavat kantavia aatteita tahi henkilöllisiä erikoisuuksia runoilijan katsantokannassa ja esitystavassa. Samalla tavoin voidaan käsitellä jotakin romaania tahi draamaa, vaikka tottumaton esitelmöitsijä silloin voi helposti käydä yleisölle väsyttäväksi puhumalla tunnin ajan ja enemmänkin. Kun esitelmä on pääasiallisesti lukemista, niin se vaatii yleisöltä liian suurta tarkkaavaisuutta, vaikkapa esittäjällä olisi sujuvakin puhumistapa. Tottumattomat esitelmöitsijät ovat sitäpaitsi »pitkäveteisempiä», kuin ovat tarkottaneet olla, jo senkin vuoksi, etteivät he ota huomionsa, että se, mitä he voivat *ajatella* läpi viidessä tahi kymmenessä minutissa, vie kymmentä vertaa pitemmän ajan *suullisesti* esitettynä tahi ääneen luettuna.

Tässä ehdotetulla kirjallisen luennon muodolla on kuitenkin toisinansa vaatimattomuudestaan huolimatta eräitä melkoisia etuja tavalliseen, vaateliampaan verraten. Useimmat ovat kenties olleet tilaisuudessa joskus kuulemaan perin taitavain esitelmöitsijäin erinomaisesti selostavan, *mitä* runoilija on sanonut joissakin runoel-

missansa ja *kuinka* hän on sen sanonut. Ainoa muistutus, johon on ollut aihetta, on se, että hän olisi voinut lyhemässä ajassa lukea kyseessä olevat runot ääneen, kuin mitä tuo oivallinen selostus on vienyt. Vaikkei yleisö olisikaan saanut ihailta *esitelmöitsijän* erinomaista kykyä, niin varmaan *itse runoilija* olisi häneen tehnyt voimalisemman vaikutuksen, ja sehän kaiketi oli pääasia.¹⁾

Luonnollisesti renkaan yleisessä kokouksessa pidetty esitelmä voi käsitellä myöskin tieteellisiä, yhteiskunnallisia ja muita kysymyksiä, ja joskus sen tuleekin olla niiltä aloilta, mutta »kirjallisuusillat» ovat suosituimpia ja vaativat sitäpaitsi yleensä vähimmän esitelmöitsijältä kirjallisia edellytyksiä, kun hän voi niin suurella määrällä antaa kirjailijan itsensä puhua.

Virvokkeita. Ohjelman toiseen osaan tulee kuulua ensiksi yleinen jutteluloma, jonka aikana tarjotaan virvokkeita tahi yksinkertainen teellallinen niille, jotka sitä haluavat. Tämä jälkimäinen tarjoilu voi olla kylläkin tarpeellinen maaseudulla, jossa monella on puolen penikulmaa, ehkäpä pitempikin matka iltamaan ja sama jälleen kotiinsa. Illanvietto kestää usein 3—4 tuntia sunnuntai-iltana. Sanottavia kulunkeja ei sellaisen illallisen tarvitse tuottaa, ja reippaat toimihenkilöt voivat sen saada aikaan sangen kohtuhintaan.

Leikki. Väliajan perästä alkaa nuorison leikkiohjelma. Useimmilla paikkakunnilla on joku hyvä leikinjohtaja — ainakin opettaja, jos hän on nuori — joka hätätilassa voi opettaa nuorisolle vanhoja kansanleikkejä, jos ne ovat kokonaan syrjäytyneet tanssin tieltä. Alussa voi ehkä sattua, että tanssihaluinen nuoriso katsoo hiukan hal-

¹⁾ Samaa omituista menettelyä voidaan tavata ei ainoastaan sanomalehtien kirjallisuusarvosteluissa vaan myöskin kirjoissa.

veksien leikkejä, mutta pian se havaitsee, että ne voivat olla yhtä hauskoja kuin tanssikin.

Opintorenkaut eivät ota illanviettojensa ohjelmaan tanssia. Tähän ei ole ainoana syynä se huono arvo, johon yleiset tanssihuvit ovat joutuneet vanhemman, ajattelevamman, huveja karttavan yleisön keskuudessa, vaan myös sellaisten tanssitilaisuuksien tunnettu voima synnyttää tanssikiikkoa, joka syrjäyttää kaikki muut harrastukset. Sekä työväenyhdistyksillä että nuorisoseuroilla on ollut kylliksi ikävyyksiä tästä kiihkosta, jospa kohta narisevat ja torailevat vanhukset, ijälliset ja nuoret, enemmän tahi vähemmän ahdasmieliset, ovat pitäneet siitä suurempaa melua, kuin se ansaitsee, ja usein panneet toimeen hälyytyksiä ilman varsinaista aihetta sulasta kummitusten pelosta. Raittiuden Ystävät on jo kauvan sitten kieltänyt tanssin kaikissa sen haaraosastojen toimeenpanemissa illanvietoissa; siten on pelastuttu tanssikiikkon seurauksista.

Onpa leikkienkin ottaminen opintorenkaiden ohjelmaan herättänyt epäilyksiä ja pahennusta joillakin tahoilla. Ne voivat muka päättyä »leikkiraivoon», joka on yhtä vaarallinen kuin »tanssiraivo». Väitteenä tämä on kyllä totta, mutta kokemus on osottanut, ettei vaara ole niin suuri ainakaan silloin, kuin leikki on otettu opintorenkkaan illanviettoon. Luonnollisesti on oletettava, että osa nuorisoa ainakin aluksi käy opintorenkkaan illanvietoissa yksinomaan leikin harrastuksesta. Mutta siitä ei ole opintorenkalle eikä nuorisolle mitään vahinkoa. Ei kulu kauvan, ennenkuin herää harrastus muuhunkin, mitä illanvietossa tarjotaan. Ainoa haitta voisi olla, ettei nuoriso kokoutuisi, ennenkuin se voi laskea esitelmän

olevan ohitse ja leikin alkavan. Siitä syntyisi häiriötä ja rengas vähitellen alentuisi tavalliseksi leikkiseuraksi. Mutta sen vaaran rengas voi torjua siten, että se aivan yksinkertaisesti sulkee ovet esitelmän alettua eikä salli kenenkään, joka tulee myöhempään, olla mukana leikeissäkään.

On myös pelätty, että leikki vetäisi joitakin rettelöitsijöitä, jopa juopuneita, renkaan kokouksiin, ja siten koko hauskuus häviäisi. Mutta sellainen on sentään harvinaista. Kaupungeissa ja tehdaspaikoissa on juuri tuo tuomittu yhdistyselämä, ammattiyhdistykset ja sosialidemokratiset yhdistykset sekä raittiusseurat, tehneet mahdolltomaksi ne jätkäkokoukset, jotka eivät entiseen aikaan olleet kovinkaan harvinaisia, ja joita vielä silloin tällöin esiintyy puhtaalla maaseudulla, missä joko ei ole ensinkään edistysseuroja tahi ne toimivat aivan ilman vanhemman väen ja yhteiskunnan vaikutusvaltaisten ainesten tukea. Mutta se »nuorison villiytyminen», mikä on periytynyt »vanhoilta hyviltä ajoilta» ja »patriarkallisen isäntävallan» päiviltä, ja joka ikivanhoissa muodoissaan yhä vieläkin silloin tällöin puhkeaa ilmi päihtyneissä renkimiehissä — ja talonpojissakin — joihin ei ole koskaan uudenaikainen yhdistyselämä tarttunut, se ei jätä yhdistys- eikä opintorenkaita, pyyhkivätpä leikin ohjelmastansa tahi ei. Sitä vastaan on ryhdyttävä voimallisiin toimenpiteihin, olkootpa ne kuinka vastenmielisiä tahansa. Eikä ole mahdotonta, että ajatellussansa, kuinka hauska olisi saada olla mukana leikeissä, tuo villiytynyt nuoriso paremmin pysyy seuraavalla kerralla elävänä, ettei tulisi ajetuksi ulos kokoushuoneesta.

Maaseudun huvit. Juuri se seikka, että varsinaisella maaseudulla yksinpä koko tahi puoli humalaiset nuoret

miehet osuvat suurina juhlapäivinä menemään raittiusjuhliin, missä tarjotaan vain esitelmiä ja vähän musikia, osottaa, kuinka yksitoikkoista ja huvitilaisuuksista köyhää maalaisen elämä on. Ihmekö siis, että Amerika ja kaupungit vetävät niin kovasti puoleensa, kuin nykyään on laita¹⁾.

Tuomittakoon »vakavalta kannalta» nuorisoin huvitteluntarve kuinka ankarasti tahansa, tosiasia on kuitenkin, että se on olemassa ja ettei sitä voi tukehuttaa. Elämä käy synkäksi ja kolkoksi, jopa suorastaan sietämättömäksi nuorisolle, jollei tätä tarvetta tyydytetä. Parempihan kaiketi olisi ohjata ja järjestää sitä, kuin antaa sen hakea tyydytystensä paloviinasta kotona ja renkikamarissa tahi kylän tanssilavalla. Opintorenkaiden kuukausilmat lienevät jo useammalla taholla Ruotsin etäisissä ja eristetyissä paikkakunnissa osaltansa poistaneet yksitoikkoisen elämän synkkää mielialaa pitkinä talvi-iltoina.

Sopivien kokoushuoneustojen puute on monessa paikassa tehnyt haittaa. Niiden saannin helpottamiseksi ovat Ruotsissa jotkut keskusjärjestöt perustaneet rahastoja, joista paikallisjärjestöille annetaan avustusta ja lainoja omien talojen rakentamiseen.

»Leikki sinänsä ja vakava työ sinänsä.» Mutta renkaiden on oltava hyvin varoillansa tuolta rikkiviisaalta tuumalta, että on järjestettävä erityisiä leikki-iltoja, joloin ei ohjelmassa ole mitään muuta kuin leikkiä, »koska kaikella tulee alla aikansa, vakavalla työllä ja leikillä».

¹⁾ Tämä lausunto perustuu Ruotsin maaseudun oloihin, ja se soveltuu jossakin määrin meidänkin maan syrjäisempiin seutuihin. Yleensä ovat kuitenkin nuorisoseurat ja työväenyhdistykset meillä viime vuosina hyvin suuresti poistaneet maalaisseuroista sitä huvien puutetta, jota tekijä valittaa.

Ensiksikin tässä kohtaa käytännöllisesti arveluttava seikka. Jos pidetään esitelmä-, laulu- ja soitto-illoja erikseen, ja leikki-illoja erikseen, niin varmaan suuri osa, joka nyt tulee kokouksiin, pysyisi poissa muulloin, paitsi leikeistä. Mahdollisuus vetää tätä nuorisoa varsinaisen sivistystyön piiriin vähentyisi suurella määrällä.

Mutta vielä tärkeämpi on toinen seikka.

On vaarallinen esiluku, ettei vakavuus voi käydä käsikädessä ilon kanssa, että edellisen välttämättömästi täytyy olla nyrryistä tahi ikävää, jälkimäisen tyhjää, sisällyksetöntä. Oikeastaan naurattaa katsellessa sitä kankeaa juhlallisuutta, millä yleensä esiinnyttään vakavissa tilaisuuksissa, ja kuinka kaiken mokomin koetetaan välttää kaikkea vakavampaa puheenaihetta huvittelupaikoissa. Opintorengas ei tahdo repiä rikki sitä kaunista tunnelmaa, minkä kirjallisuus- tahi musiikki-ilta voi tarjota, kun ohjelmanumeroiden väliin joskus pistetään leikkiä, yhtä vähän kuin leikkien aikana vallitsevaa vallatonta mielialaa, kun silloin tällöin lauletaan joku virren värsy tahi isänmaallinen laulu.

Mutta kun reipasta ja iloista nuorisoa on tullut koolle, niin se ottaa hetkistä, mitä voi niistä saada. Tavallinen soitannollinen iltama niillä taiteellisilla kyvyillä, mitä meidän yhteiskunnissa yleensä on käytettävänä, ja tavalliset tanssiaisit eivät kumpikaan jätä jälkeensä sellaista muistoa kuin opintorengaan illanvietto, jossa mieliala on tuttavallisempi, sydämellisempi, ilo reippaampi. »Kypsynyt mies» suosii ehkä enemmän puhelemishetkiä runoilijamielialan ja laulun jälkeen eikä ymmärrä, kuinka silloin voi yltyä hyppelemään ja leikkimään. Eikä häneltä kukaan kiellä sitä; mutta nuoret puolestansa pyytävät, ettei hän ehkäise heidän iloansa.

Saattaapa myös sattua, että sellaiset illanvietot osaltansa luovat nuorisoon tarvetta saada huveihinsa tanssin, leikin ja seurustelun oheen muutakin, arvokkaampaa, ennenkuin se tuntee, että on ollut oikein hauska. Joka tapauksessa ne osaltansa jalostavat huvittelua ja vastustavat raakuutta ja ikävystymystä maassa, enimmänsä ehkä maaseudulla, vaikka niitä kyllä hyvin tarvitaan vastapainoksi kaupunkien eläville kuville, ilveilyille ja muille saman arvoisille tilaisuuksille. Tätä sivistystehtävää ei ole halveksittava ja se osaltansa vaikuttaa sitä vallankumousta meidän henkilöllisessä seurustelussamme, jota ne henkiset harrastukset synnyttävät, mitä opintorengaat paremmin kuin monet muut voivat kansassa herättää.

Monta sataa opintorengasta toimii jo Ruotsissa verkkona, jonka silmät käyvät vuosi vuodelta tiheämmiksi, ja jospa liike onkin vielä niin nuori ja niin hento, ettei se ole voinut maan sivistystyöhön huomattavaa panosta tehdä, niin lienee sentään monta pienempää aluetta, pitäjää ja kaupunkia, jossa vaikutukset ovat jo näkyneet.

VIII. Opintopiiri ja muut sivistystoimet.

Opintopiirin järjestö on niin notkea, että se helposti mukautuu mitä erilaisimpiin paikallisiin oloihin. Olivatpa edellytykset kuinka vähäiset tahansa, aina voi opintopiiri syntyä ja toimia, jos kohta vaatimattomissa muodoissa, kunhan on olemassakymmenkuntakinhenkeä, jotka haluavat liittyä yhteen ostaaksensa kirjoja yhdessä. Ja vaikka sivistystilaisuudet olisivat kuinka hyvät tahansa, aina on opintopiirillä tehtävä täytettävänä. Se voi yksinkertaisesta alkuasteestaan, luku- ja seurusteluyhdistyksestä, laajentua monin tavoin sen mukaan kuin olot vaativat tahi myöntävät.

Iltakoulu. Usein on opintopiiri aiheuttanut iltakoulun syntymisen. Osa jäseniä päättää opintopiirin kokouksien ohella, joita yleensä pidetään ainoastaan kahdesti kuussa, ottaa osaa yhtenä tahi kahtena iltana viikossa iltakursseihin, jos on voimia saada niitä toimeen. Näitä kursseja ei järjestetä kuin yhdeksi lukuvuodeksi, korkeintaan kahdeksi, jotta jäsenet paremmin voivat ratkaista, voivatko he olla niissä mukana loppuun asti. Oppiaineita ei oteta kuin yksi kerrallansa, laskentoa, kirjanpitoa, äidinkieltä t. m. s. Joskus voi olla hyödyksi järjestää sellainen kurssi jo kohta opintopiirin ensi vuonna, varsinkin jos jäsenet haluavat saada »hyödyllistä» harjoitusta luke-

misen ja illanviettojen lisäksi. Yleensä on kuitenkin parasta odottaa vuosi pari, etteivät jäsenet väsy liikanaisiin ponnistuksiin. Eikä missään tapauksessa saa ilta-koulun vuoksi syrjäyttää kirjainostoa eikä opintopiirin illanviettoja. On aina sellaisia, jotka harrastavat näitä, mutta eivät välitä iltakoulusta, eikä sellaisten jäsenten harrastusta sovi mitenkään syrjäyttää.

Erikoiskurssit. Innokkaimmat renkaan jäsenet huomaavat pian kaunokirjallisuuttakin lukiessansa, että heidän tiedoissansa on suuria aukkoja, jotka ehkäisevät heitä syventymästä mihinkään asiaan, johon he ovat erityisesti kiintyneet. He eivät tarvitse ainoastaan jonkun taidon tahi kansakoulussa hankittujen alkeistietojen täydentämistä, vaan enemmän tieteellisluontoista, järjestelmällistä opiskelua. Erittäinkin maaseudulla tämä on vaikeata, mutta ei mahdotonta. Parasta on saada harjoittaa opintoja jonkun kyseessä olevaan alaan jonkun verran perehtyneen henkilön johdolla, mutta työ ei käy sentään suinkaan mahdottomaksi, vaikkapa ei olisikaan sellaista johtoa saatavana.

Ensiksikin on huolehdittava, ettei ota liikanaisia tehtäviä. Jos joku osa opintopiirin jäseniä harrastaa historiaa tahi sosiologiaa ja liittyvät yhteen auttaaksensa toisiansa opinnoissansa, niin heidän ei sovi ottaa koko historiaa tahi kaikkia sosiologian haaroja yhdellä haavaa tutkittavaksensa. Heidän täytyy keskittää opiskelunsa kullakin lukukaudella johonkin historian ajanjaksoon, johonkin sosiologian haaraan. Tarkotushan on, että heidän on syvennyttävä tieteseen, eivätkä he pääse tämän tarkoituksen perille lukemalla yleiskatsauksia. Heidän on käytävä kiinni todella tieteellisiin tutkimuksiin, ja, jos suinkin, suoritettava itsekin jonkun verran

tutkimuksia. Tämä käy erittäin hyvin päinsä esim. kunnallistiedossa ja kotiseutututkimuksessa.

Mutta oppimattoman ei ole aivan ilman opastusta ryhdyttävä tieteellisiin opintoihin. Hän ei tunne kirjallisuutta, ei arvaa, mistä kirjallisuuden lukeminen olisi alettava, tahi missä järjestyksessä sitä olisi harjoitettava, Opintojen helpoittamiseksi on Kansanvalistusseura julaissut useiden asiantuntijain avulla Kansalaisen opintokirjan (I—III).

Mutta opiskelijat eivät tarvitse ainoastaan tietoa kirjoista ja niiden käyttämisestä, heidän tulee myös saada käytettäväksensä kirjoja, jotka ovat yleensä liian kalliita opiskelijain itsensä ostaa, vaikkapa opintopiiri olisikin hankkinut jonkun verran kirjallisuutta. Ruotsissa on godtemplar-järjestön opintokomitea hankkinut joitakin erikoiskirjastoja, joita lainataan opiskelukuntiin. Kirjastoja on siellä sosiologian ja kansantalouden, alkohologian, yleisen historian, Ruotsin historian, geologian ja tähtitieteen aloilta, ja sisältää jokainen melkein kaiken arvokkaan ruotsinkielisen kirjallisuuden kyseessä olevasta asiasta. Tällaisia kirjastoja ei meillä ole vielä tiettävästi millään järjestöllä, mutta voinee olettaa, että yleiset kirjastot maalla ja kaupungeissa parhaansa mukaan hankkivat kirjallisuutta, jos opintopiiri muodostetaan paikkakunnalle.

Vähitellen järjestetään kaiketi myös ammattisivistyksen kohottamista tarkottavia opintokursseja. Jotkut maatalousseurat ovat jo järjestäneet kotiopiskelua maatalousaloilla, ja järjestön neuvoja tahi järjestön muuten tätä varten asettamat opastajat ovat johtaneet näitä opiskeluita. Alku on ollut lupaava; osanottajat ovat suorittaneet maksun, joka on likipitään vastannut toimenpiteestä järjes-

tölle syntyviä kulunkeja. Näiden kurssien tärkeimpänä tehtävänä on ehkä oleva työilon luominen sitä mukaa kuin työntekijäin ammattitaito ja edellytykset työnsä ja sen lakien ymmärtämiseen karttavat. Tällaisten opintokurssien järjestämiseen voinee toivoa työnantajain antavan erityisen tehokasta avustusta.

Siirtyvät kansanopistokurssit. Ruotsissa ovat saavuttaneet melkoista huomiota n. s. siirtyvät kansanopistokurssit, jollaisia pannaan toimeen myös meillä, nim. Pohjanmaan ruotsinkielisellä alueella. Niiden tarvetta on varmaankin monin paikoin myöskin suomalaisilla seuduilla. Siksipä niistä tässä tehdään selkoa. Sellainen kurssi kestää tavallisesti kuusi viikkoa, 2—3 tuntia joka ilta työpäivän päätyttyä. Varoja hankitaan jäsenmaksuilla (1 kr. viikossa), raittiusseurain ja työläisjärjestöjen, kuntien ja työnantajain avustuksella. Enimmät niistä on pannut toimeen godtemplar-järjestö, ja vähitellen on niitä sukeutunut kaksi lajia, jotka monin tavoin liittyvät toisiinsa.

Vanhimpaan muotoon kuuluu pääasiallisesti käytännöllisten aineiden opetusta, laskennon, mittausopin, kirjanpidon, äidinkielen (oikein- ja ainekirjoituksen, lukemisen), terveysopin, alkoholiopin j. n. e. Sitäpaitsi kurssinjohtaja ja tilapäiset avustajat pitävät tieteellisiä esitelmiä, yleensä sarjoissa. Myöhempi työohjelma sisältää etupäässä luentosarjoja. Sen suunnittelijat ovat sitä mieltä, että käytännöllisistä harjoituksista on kuitenkin siksi vähäpätöinen hyöty ajan lyhyiden vuoksi, ettei niitä kannata tehdä pääasiaksi. Kuitenkin käytetään joku kymmenkunta tuntia ainekirjoituksen, etupäässä jäsen- telyharjoitusten opettamiseen, jotta voitaisiin terottaa huomiota ajattelemisessa, puhumisessa ja kirjoituksessa

noudatettavaan selvyyteen ja suunnitelmallisuuteen. Yhtä paljon aikaa käytetään laskentoharjoituksiin, ja jokunen tunti omistetaan yksinkertaisen kirjanpidon perusteiden opettamiseen, useimmiten ainoastaan talouskirjanpidon. Koko muu aika jää luentosarjojen varalle, jotka tarkoittavat antaa mahdollisimman yhtenäisen katsauksen luontoon ja elämään, sen kehitykseen ja eri ilmiöihin. Kun kurssiin voi kuulua 40—60 luentoa, on aina tilaisuus hahmuttaa joku tietämättömyyteen perustuva esiluulo, avartaa näköpiiriä ja herättää harrastusta jonkun aineen perusteelliseen opiskeluun. Tällaisista kurseista on kyllä yleensä enemmän hyötyä, mutta ne vaativat myöskin pätevämpiä opettajavoimia ja käyvät siis kalliimmiksi kuin edelliset.

Molempien kansanopistokurssimuotojen tärkein merkitys on ollut siinä, että ne ovat herättäneet harrastusta ja antaneet jatkuvalla itsekasvatustyölle pohjaa. Ne vaativat osanottajiltansa paljon kestäväisyyttä ja tarmoa, mutta ovat myös hyvänä harjoituksena kovaan ja vakaavaan ajatustyöhön. Kun ne kestävät verraten lyhyen ajan, käy työläisenkin mahdolliseksi suorittaa vaadittu työ. Mitä enemmän kurssit tulevat tunnetuiksi ja niiden maine vakaantuu, sitä helpommaksi käynee saada työnantajat myöntämään niihin osaa ottavien työläisten lopettaa työnsä tuntia varemmin kurssin aikana, mikä helpottaisi suuresti kurssityötä osanottajille.

Niillä paikkakunnilla, missä opintopiirejä on toimesta, tulevat kansanopistokurssien tulokset varmemmiksi kuin muualla. Opintopiirien jäsenet ovat kurssin kantajoukkona, joka on jo ennestään totunnut kirjalliseen työskentelyyn ja jonka on siis helpompi seurata luentoja. Sitäpaitsi on opintopiirin kirjasto käytettävänä ja se on voi-

nut varustautua kurssia varten hankkimalla osan sitä kirjallisuutta, joihin luennoitsijat viittaavat. Opintopiirin jäsenet saavat virikettä sivistystyöllensä, sen jatkuminen kurssin päätyttyä takaa, ettei työ mene aivan tuuleen. On tosin joskus näyttänyt, että kurssin aikainen voimain ponnistus on väsähdyttänyt opintopiirin työtä ihan ensi aikoina. Tätä epäkohtaa voi lieventää kurssin johtajan suurempi harrastus opintopiirijärjestöä kohtaan. Luulisihan heidän olevan syytä jonkun verran perehtyä sivistysjärjestöön, joka parhaiten kykenee ottamaan vauriin ja jatkamaan kurssin työtä. Ja niillä paikkakunnilla, missä ei ole entiseltään olemassa opintopiiriä, olisi sellaisen perustaminen luonnollinen kurssin päättäminen.

Luentoyhdistykset. Kiertävät kansanopistokurssit ovat ruvenneet toimimaan yhdessä luentoyhdistysten kanssa siten, että nämä ovat antaneet luennoitsijansa kursseille. On jokunen kiertävä kansanopistokurssi saanut valtioapuakin luentojen kustantamiseen. Mutta luentojen pitäisi tulla myöskin likeisempään yhteyteen opintopiirien kanssa. Yhteistoiminta voi tapahtua monessa muodossa. Luentoyhdistykset voivat luennoilla antaa kuulijoille lainaksi opintopiirin niinkuin muidenkin kirjastojen kirjoja niiltä aloilta, mitä luennot käsittelevät. On hyvä sekin, että luennoitsija viittaa johonkin kirjaan, mutta parempi on, että kirjat ovat paikalla saatavana juuri silloin kuin huomio on kiintynyt niihin. Jos luentoyhdistys ottaa vastataksensa kirjoista, niin opintopiiri vapautuu taloudellisesta pulasta. Sitäpaitsi luentoyhdistys voisi antaa jonkun kirjallisen luennoitsijansa esiintyä jossakin opintopiirin järjestämässä yleisessä iltamassa. Opintopiiri huolehtisi soiton ja laulun, saaden sen vähäisen pääsymaksun, mikä muuten menee luentoyhdistyk-

selle. Tämä edistysseurain sivistysjärjestöjen yhteistyö kirjastojen kanssa koituisi varmaan molemminpuoliseksi hyödyksi.

Yleiset kirjastot. Vielä tärkeämpi on opintopiirien suhtautuminen yleisiin kirjastoihin maaseudulla ja kaupungeissa. Yhdistysten kirjastot eivät saa koskaan niin paljoa varoja, että niitä voitaisiin järjestää ja hoitaa yhtä hyvin kuin yleisiä kirjastoja. Siitä on vedetty johtopäätös, että yhdistysten kirjastoilla on jokin tehtävä täytettävänä ainoastaan siihen saakka, kun ei yleistä kirjastoa ole paikkakunnalla. Sitten on muka paras koota voimat tämän ympärille, jotta se varttuisi ja kehittyisi niin paljon kuin mahdollista. Pelätään, että jos yhdistyksen kirjasto jatkaisi toimintaansa, niin se voisi hajoittaa voimia, osa harrastusta ja yleisöä tulisi vedetyksi pois yleisestä kirjastosta. Onpa paikoin oltu niinkin jäykästi johdonmukaisia, että on yhdistetty samassa kunnassa toimivat pikku kirjastot, annettu koko kirjakokoelma kunnalle ja jätetty kirjastotoiminta kerrassaan kunnan asiaksi.

Päätelmä on selvä ja hyvä, mutta ei pidä paikkaansa Ruotsissa saavutetun kokemuksen ja hiukan perusteellisemmän harkinnan kannalta. Kunnankirjaston menoarviossa, kun kirjastoa hoidetaan järkiperaisesti, eivät kirjaostot ole suurimpana eränä. Vuokra, lukusali, kirjastonhoitaja vaatii paljoa enemmän. Pienen yhdistyksen kirjaston lahjoittaminen, vaikkapa sen arvo olisikin 1,000 mk., merkitsee korkeintaan muutaman vuoden kirjaoston vaatimaa summaa pienemmässäkin ajanmukaisesti hoidetussa kunnankirjastossa. Mutta yhdistykselle kirjasto on kuitenkin vuosikymmenen työn ja uhrausten tulos, eikä sitä korvaa likimainkaan yleisen kirjaston me kitys yhdistyksen jäsenille. Kotien kirjastot

eivät voi olla niin runsasvaraisia eikä niin hyvin hoidettuja kuin yleiset, mutta eivät ole silti tarpeettomia. Varmaankin vähenisi lukuhalu, jos kotikirjastot lahjoitettaisiin kunnalle, kodin sivistystaso alenisi, tulipa kunnan kirjasto kuinka hyvälle kannalle tahansa.

Mutta samoin kuin sivistynyt koti edellyttää kodin kirjakokoelman, niin kaipaa kirjastoansa jokainen sivistyksen edistämiseksi toimiva yhdistys. Onhan yhdistyksen tavallansa koti, ja tätä kodin luonnetta vahvistaa siinä osaltansa sen kirjasto. Kirjat tarjoutuvat palvelukseen, kun ovat saatavina kokousaikoina, aivan toisella tavoin kuin jos niitä on asian alkain haettava kirjastosta. Yhdistyksen kirjastoon on tapana silmätä joka kerta, kun ollaan kokouksessa, ja ainahan joku kirja seuraa mukana kotiin.

Kirjastojen tehtävänä on levittää kirjoja niin monelle kuin suinkin. Yhdistyksen kirjastot auttavat tässä yleisiä kirjastoja, ne joutuvat usein tekemisiin henkilöiden kanssa, jotka eivät kävisi yleisissä kirjastoissa. Tätä yleisöä kirjastojen luvatussa maassa, Amerikassa, tavoitellaan haarakirjastoilla ja muilla vaivalloisilla kirjastomuodoilla, joiden tuottamista kustannuksista meidät voisivat säästää yhdistysten kirjastot. Kun yhdistyksen kirjasto on liian pieni tyydyttääksensä jäsenten lukuhalon kasvaessa karttuvia vaatimuksia, niin he menevät paremmin varustettuihin yleisiin kirjastoihin. Yhdistysten kirjastot eivät siis suinkaan kilpaile yleisten kanssa, vaan kehittävät niille laajempaa lukijakuntaa. Mutta yhteistoiminnassa näiden eri kirjastojen tulisi olla. Kunnan kirjasto olkoon jonakin keskuskirjastona, joka on yhdistysten kirjastojen mallina, ja tarpeen tullen antaa näihin lainaksi suurempia ja kalliimpia teoksia, joita ne eivät itse jaksaa ostaa. Ei ole tuhlauksena pidettävä sitä, että

helppotajuista kirjallisuutta on useampia kappaleita saatavissa, kun on olemassa kirjastoja useita. Sehän merkitsee vain sitä, että hyvä kirja, joka olisi luettu ainoastaan yhdessä perheessä, jos yksi kirjasto olisi olemassa, nyt tulee yhtäaikaa luetuksi kolmessa tai neljässä.

Kirjain levittäminen. Mutta opintopiirien on koettava päästä yhteistoimintaan myöskin kirjakauppiasten tahi vielä mielemmin itse kustantajien kanssa. Opintopiirin tulee harrastaa kirjojen levittämistä muutenkin kuin lainaamalla niitä. Tämä koskee varsinkin pikkukirjoja ja halpahintaisia kirjoja. Täten voisi kehittyä meilläkin arvokas tieteellinen pikkukirjallisuus, joka esim. Ruotsissa on saanut suurta tunnustusta. Tämä toiminnan haara olisi hyvin suotava esim. kotiseutukirjallisuuden levittämiseksi. Sillä nykyisin ei kotiseutukirjallisuus lisäännä menekin vähyyden tähden. Kun se kirjallisuus enimmäkseen on pientä ja helppohintaista kirjallisuutta, ei sen myynnistä ole kirjakauppiaille sitä hyötyä, että se yllyttäisi toimimaan niiden menekin hyväksi. Opintopiirin sivistysharrastukselle on kuitenkin kotiseutukirjallisuus mitä tärkeintä, samoin kuin sen karttuminen on yleensä sängen suotava yleisen sivistyksellisen edistyksen kannalta. Halvan hyvän kaunokirjallisuuden menekkiä opintopiirin myös kannattaisi edistää. Huomautettakoon nimenomaan, ettei läheskään kaikki 25 p:nin ja 50 p:nin kirjat kuulu hyvään kirjallisuuteen, mutta kaiketikin kustantajat rupeaisivat meilläkin, niinkuin muissa maissa, entistä enemmän liittämään arvokkaita kotimaisia ja myös maailmankirjallisuuden mestariteoksia näihin sarjoihin, kun niistä saataisiin ottaa suuret painokset.

Kirjastohuoneistot. Opintopiirien on voimainsa mukaan omistettava huomiota myöskin kirjastohuoneistoille.

Kussakin raittiustalossa ja kussakin seuratalossa tulisi olla yksi tahi kaksi kirjasto- ja lukuhuonetta, yksinkertaisesti, mutta siististi ja kodikkaasti sisustettuna. Yhdistysten jäsenissä on usein nuoria miehiä ja naisia, joilla ei ole kotia, kaupungeissa useinkin sellaisia, jotka ovat »huonemiehinä» työmiesperheiden ahtaissa asunnoissa. Jos heillä joskus pyhäpäivinä tahi tilapäisen työttömyyden sattuessa olisikin hyvää aikaa lukea, niin he eivät saa siihen rauhaa. Yhdistykset eivät koskaan kärsi siitä, että järjestävät kokoushuoneensa kodikkaiksi jäsenille. Paljoahan eivät kansanjärjestöt, jotka yleensä ovat vähissä varoissa, voi tehdä, muta sentään jotakin, ja jäsenet tulevat siten lujemmin liitetyiksi yhdistykseen, siis myös luotettavammiksi. Mitä paremman kodin yhdistys tarjoaa jäsenillensä, sitä lujemmaksi se myös käy itse.

IX. Järjestäytymisseikkoja.

Johtaja. Se yleinen käsitys, että kansan sivistystyö välttämättömästi kaipaa kurssseja ja esitelmäsarjoja ollaksensa arvokasta, saattaa yhdistykset useinkin liiottelemaan opintojohtajan välttämättömiä ominaisuuksia. Luullaan, ettei opintopiiriä voi saada toimeen, jollei sen johtajaksi ole tiedossa kirjallisesti sivistynyt henkilö. Mutta aivan toisia ominaisuuksia vaaditaan opintojohtajalta. Kysymys on siitä, että jäsenet saataisiin pidetyksi koossa, ja se on hyvinkin vaikeata, kunnes piiri on päässyt soveliaasen työmuotoon ja siten onnistunut tekemään illanvietot tarpeeksi vetäviksi, todelliseksi tarpeeksi jäsenille. Niin pienessä yhdistyksessä, kuin opintopiirissä, johon useinkin kuuluu vain kymmenkunta henkeä, vaikuttaa suorastaan turmiollisesti, jospa vain parikin jäsentä jää kokouksesta pois. Johtajan ja johtokunnan tulee olla valppaina ja ehkäistä laiminlyöntiä siinä suhteessa. Mutta heidän on myös huolehdittava, että eivät kokoukset olisi ikäviä ja tyhjänpäiväisiä alussa; hätätilassa heidän on itsensä huolehdittava virkistyksestä.

Opintopiiriä kohtaavat juuri samat vaikeudet kuin mitä muuta yhdistystä tahansa. Voittaaksensa ne johtajan tulee olla järjestelijä. Hänen ominaisuuksiensa ovat *uhrautuva harrastus, kestävyys ja täsmällisyys*. Mutta jos opintopiirin on onnistunut saada johtaja ja muut

johtokunnan jäsenet sellaisia, joilla on nämä ominaisuudet, niin on myös sen olemassaolo turvattu ja samoin työn hyvät tulokset. Hyvä ominaisuus on johtajalle vielä ystävällisyys. Jota parempi toveri, jota suositumpi hän on jäsenten keskuudessa, sitä paremmin hän voi pitää koossa heitä. Jos hän on vielä päälle päätteeksi kirjallisesti sivistynyt, niin hän soveltuu sitä paremmin opintojohtajaksi, mutta kirjallinen sivistys on otettava huomioon vasta viime sijassa. Ruotsissa on koko joukko nuoria kansakoulunopettajia opintojohtajina ja heidän sanotaan olevan parhaita koko maassa. Mutta moni opettaja ja yliopistollisen sivistyksen saanut henkilö on osottautunut aivan mahdottomaksi, jota vastoin talonpoikainen nuorukainen ja neitonen, käsityöläinen ja työmiehen on ollut useinkin erinomainen opintojohtaja.

Alkuunpano. Moni opintopiiri on viettänyt kituvaa elämää ja hajaantunut sen vuoksi, että työ on alkanut sopimattomaan aikaan. Yhdistystyö on yleensä lamassa kesillä, syksyllä se pannaan jälleen käyntiin ja on tehokkaimmillaan joulun aikaan tahi kohta sen jälkeen. Eipä siis ihme, että yhdistykset useinkin silloin haluavat perustaa opintopiirin, jota vastoin on vaikeampi saada riittävän voimakasta kannatusta opintopiiriesitykselle alkusyksystä. Mutta jos ruvetaan ajattelemaan opintopiirin perustamista vasta tammikuussa tahi helmikuussa, voi se pitää ainoastaan pari illanviettoa ennen kesää, jolloin työ taukoaa. Niissä harvoissa illanvietoissa, jotka on pidetty, on vallinnut se toiminnan epävarmuus ja kaikki ne odottamattomat järjestäytymishuolet, jotka aina ovat uuden yhdistyksen luonnossa, mieliala ei ole ollut sellainen, että jäsenet kesän kuluttua olisivat erityisen innokkaat alottamaan toimintaa uudelleen.

Tämän tuhoisan pettymyksen tunteen välttämiseksi on aloitettava opintopiirin työ niin varhain syksyllä kuin mahdollista. Silloin saadaan pidetyksi niin monta illanviettoa, että työ on varmalla pohjalla ennen kesäloman alkamista. Silloin on helpompi saada jäsenet jälleen kokoon uudeksi työkaudeksi varhain syksyllä. Jos opintopiirin hallituksessa on ominaisuuksiltaan samallaisia jäseniä, kuin johtajallakin tulisi olla, ei ole pelkoa, että työtä on keskeytettävä.

Kirjain osto. Joskus on epäonnistunut säästäväisyys pahasti häirinyt opintopiirien työtä. Kun piirillä on jonakin vuonna ollut runsaasti rahaa ja siis on ostettu hyvin paljon kirjoja, voi sattua, etteivät useimmat jäsenet ole ehtineet lukea puoliakaan, tuskin kolmatta osaa niitä. Heidän mielestensä on tarpeetonta ostaa ensi vuodeksi niin paljoa kirjoja ja vanhat kirjat pannaan kiertämään sinäkin vuonna. Muutamat jäsenet, ja juuri ne, jotka ovat innokkaimmat lukijat, ovat kuitenkin lukeneet vanhoista kirjoista mieleisimpänsä, ja heidän harrastuksensa laimenee, kun ei heillä enää ole yhtä runsaasti uutta kirjallisuutta. Sen vuoksi opintopiirin on joka vuoden lopussa pantava kaikki kirjat kirjastoon ja ostettava niin monta uutta kuin mahdollista huolimatta siitä, kuinka monta vanhaa on jäänyt lukematta. Ovathan ne kuitenkin aina saatavana kirjastosta, jos jotkut jäsenet haluavat niitä lukea.

Opintopiiriliike Ruotsissa. Ruotsissa on 5 raittiusjärjestöä ja sosialidemokratinen nuorisoliitto perustanut opintopiirejä. Godtemplar-järjestön keskuudessa niitä on ollut v:sta 1902 alkaen. Ensi vuosina oli lakanneiden opintopiirien prosenttiluku suuri, mutta tämä kuolevaisuusprosentti on nyt laskenut kymmeneen, jopa allekin siitä. Ja vuosi vuodelta on yhä suurempi luku väsäh-

täneitä piirejä pannut työnsä jälleen käyntiin. Muittenkin järjestöjen opintopiirien toiminta on vuosi vuodelta vakaantunut.

Vaikuttavana syynä opintopiirien työn keskeytymiseen on luonnollisesti vaikeus hankkia rahoja kirjallisuuden ostamiseen. Godtemplar-järjestö on tosin myöntänyt kullekin piirille vuosittain 15—20 kr. rahamäärän sitä varten, mutta sehän on kuitenkin liian pieni summa voimakkaampaan kirjastotoimintaan.

Ruotsin yleiset kansansivistyskokoukset ovat parikin kertaa lausuneet suotavaksi, että valtio myöntäisi valistusjärjestöjen keskushallituksille suoranaista kannatusapua sen määrän, minkä järjestöt käyttävät kirjastotoimintaansa. Se onkin nyt myönnetty. Opintopiirejä oli Ruotsissa v. 1918—14 eri järjestöillä yhteensä 894, niissä jäseniä 12,416 ja yhteinen kirjainosto n. 71,000 kr. Varsin rasittavaksi ei siis sielläkään käy valtiolle tämä avustaminen sen perusteen mukaan, jolla kunnan- ja koulukirjastoja kannatetaan, nimittäin samalla määrällä, minkä ne itse kirjastoihinsa käyttävät.

Tuo opintopiirien luku on kuitenkin, kuten sanottu, vasta vuosikymmenen toiminnan tulos. Kun opintopiirien jäsenet ovat pääasiallisesti työläisiä, niin todistaa heidän aivan vapaaehtoinen itseverotuksensa sivistystyönsä hyväksi lämmintä, uhrautuvaa harrastusta, joka antaa hyviä toiveita vastaisen varalle.

Sisällys:

- I. Tiedontarve 5
- Kansanyhdistysten merkitys sivistystyössä 5 — Puutuuko varoja ja voimia 7 — Laimentaako harrastusta 7 — Yhdistyksen tarkoitusperä 8 — Voimantekijät 8 — Järjestön sisäinen lujuus 9 — Yleinen ja yhteiskunnallinen sivistys 11 — Kiihkoilijan voima 12 — Laajanäköinen innostuksen mies 18 — Sivistys ja epäily 14 — Yleissivistyksen tarve 15 — Miksi kansanyhdistyksen kannattaa pyrkiä sivistisyhdistykseksi 15.
- II. Nautinnonvaatimus 16
- Väkijuomien nautintoarvo 16 — Muita elämänautinnon lisäkkeitä 18 — Mitä on pantava väkijuomien sijaan 18 — Nautinnonvaatimuksen sija sivistystyössä 20.
- III. Kirjat ja sivistys 23
- Kansakoulusivistyksen riittämättömyys 23 — Godtemplarjärjestön opiskelukurssit 24 — Miksi kurssit epäonnistuivat 25 — Suomalainen kokemus 26 — Kirjan asema opintorengaassa 26 «Kirjasivistyksen» arveluttavuus 27 — Kirjasto ja lukurengas 29 — Hyödylliset kirjat 30 — Kaunokirjallisuus 32 — Totuus kaunokirjallisuudessa 32 — Taide ja elämäntunto 33.
- IV. Työmiehen kirjoja 36
- Paras kaunokirjallisuus 36 — Työmiehen sielulliset edellytykset 37 — Klassillinen kirjallisuus 39 — Siirtyminen tieteelliseen kirjallisuuteen 40 — Pikkukirjaset 41 — Tieteelliset opinnot 42 — Ammattikirjallisuus 43 — Luokka-taistelun vaatimus 44.

V.	Esitelmät	45
	Tietoarvo 45 — Parhaat esitelmät 45 — Tavallisten esitelmien sivistysarvo 45 — Rakentavat esitelmät 46 — Ajanvieton näkökanta 47 — Luento- ja kirjastotoiminta 47	
VI.	Seurat ja ajatuksenvaihto (Seurustelu)	49
	Kokouksien ohjelma ja laatu 50 — Lukeminen ja ajatuksenvaihto 51 — Jäsenten esitelmät 52 — Merkitys julkiselle ajatuksenvaihdolle 54 — Merkitys seuraelämälle 57 — Näkyvät tulokset Ruotsissa 58.	
VII.	Huvin puoli	60
	Julkiset illanvietot 60 — Kirjallisuusillat 60 — Virvokkeita 62 — Leikki 62 — Maaseudun hovit 64 — Leikki sinänsä ja vakava työ sinänsä 65.	
VIII.	Opintopiiri ja muut sivistystoimet	68
	Iltakoulu 68 — Erikoiskurssit 69 — Siirtyvät kansanopistokurssit 71 — Luentoyhdistykset 78 — Yleiset kirjastot 74 — Kirjain levittäminen 76 — Kirjastohuoneistot 76.	
IX.	Järjestäytymisseikkoja	78
	Johtaja 78 — Alkuunpano 79 — Kirjain osto 80 — Opintopiiriliike Ruotsissa 80.	

Arvokkaita valistuskirjoja:

Kansalaisen Opintokirjat. I. Humanistiset tieteet. 11 asiantuntijan neuvoja itseopintoihin 15 eri humanististen tieteiden aloilta. 1 mk. — II. Luonnontieteet ja terveystieteet. 7 eri asiantuntijan itseopintoneuvoja 9 eri luonnontieteen haaran alalta. 75 p. — III. Maanviljelijän opintokirja. 15 eri asiantuntijan neuvokirjoitukset maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen aloilta. 1 mk. — »Ovat hyvänä oppaana ei ainoastaan yksityisille, vaan myös kaikille edistysseuroille ja kansanjärjestöille, jotka järjestävät opintopiirejä keskuuteensa.» (Kaleva.)

Kirjastot ja kansankasvatus, kirj. *Walfrid Palmgren.* Erinomaisen innostuttava, kuvitettu esitys kirjastoliikkeen varsinaisen kotimaan, Amerikan Yhdysvaltain sivistysaloista ja kirjastojen erittäin suuresta merkityksestä siellä. Kuvit. 2 mk. — »Kirja on sellainen, että jokaisen valistustyöntekijän ehdottomasti täytyy siihen tutustua. Ja kaikille muillekin kansalaisille se on perin hyödyllinen. Elävästi se todistaa, kuinka paljon takapajulla me valistusasioissa olemme siitä, mihin Amerikassa, tuossa käytännöllisyyden luvatussa maassa, on päästy.» (Satakunnan Sanomat.)

Sata vuotta Suomen sivistyselämää. 168 siv. 1: 75, sid. 2: 50. — Valittujen asiantuntijain lämmöllä ja lennolla kirjoittama kerrassaan ansiokas Suomen 19:nneen vuosisadan pienoishistoria, joka mielenkiintoisesti ja viehättävästi esittää eri puolilla kuluksen vuosisadan suomalaisesta viljelyshistoriasta. »Tosiaankin sangen tervetullut jokaiselle suomalaiselle.» (Aamulehti.)

Suomalaista sivistystaistelua 1858—1908, kirj. *Viljo Hytönen.* 112 siv. 1: 25. — Jos mikä niin juuri tämä kirja on omiaan kansallisuuttamme uudelleen uhkaavina aikoina terästäämään kansallista tahtoa ja luomaan mieliin tulevaisuuden luottamusta. »Harvoin on pieniä kirjoja tällaisista asioista, joilla on tämän kirjan ansiot.» (Uusi Suometar.)

Grundtvig ja kansanopistoatteen synty. *A. H. Holmannin* teoksesta suoment. *Rope Kojonen.* 58 siv. 75 p. — »Jokaisen puolueeton, vapaata kansanvalistustyötä kannattavan henkilön on siihen tutustuttava ja sen avulla koetettava päästä syventymään kansanopistoatteen keksijän suuriin ihanteisiin ja siihen kauas tähtäävään päämäärään, johon meidänkin kansanopistomme pyrkivät.» (Heinolan Lehti.)

Puhumisesta. *K. S. Laurilan* käytännöllisen elämän tarpeita silmällä pitävä, kiitetty puhetaidon opas. 120 siv. Sid. 1: 50. — «On arvokkainta kansan tietokirjallisuutta, mitä pitkiin aikoihin on suomenkielellä ilmestynyt. Lyhyys, ytimekkyys ja esityksen mehevyys tekevät sen kirjaksi, jonka mielellään lukee läpi, kun kerran käteensä ottaa.» (Lahti.)

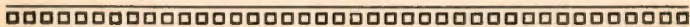
Kuuluisia puhujia ja puheita. Johtavien sivistyskansojen 28 parhaiten puhujien 46 *K. S. Laurilan* asiantuntemuksella valitsemaa puhetta, joista useat ovat olleet suorastaan historiallisia merkkitapahtumia. Tällainen teos palvelee mitä tärkeimmällä tavalla yleistä kansalaissivistystä, vieläpä sen erästä meillä erityisesti laiminlyötyä ja kipeästi kohottamista kaipaavaa puolta ja on mitä arvokkain sivistyshistoriallinen teos, ainoa laatuaan suomalaisessa kirjallisuudessa. 184+216 siv. 4: 50, sid. 5: 50. — «Samalla kun ilmoitettavanamme oleva teos on sovitettu niin kansantajuiseksi kuin vain on mahdollista, on kuitenkin onnistuttu tekemään se korkeitakin vaatimuksia täyttäväksi tietokirjaksi. — Juuri tämän tapaisia teoksia tarvitaan kohottamaan kansamme todelliseksi kulttuurikansaksi.» (Pohjalainen.)

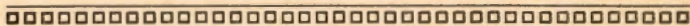
Lausunto-opas. 50 p. ja **Lausuntorunoja.** 283 siv. Sid. 1: 50. *Naemi Päiviön* oivalliset, nimenomaan käytäntöä silmällä pitäen laaditut, jo 2. pain. ilment. ainoat laatuaan olevat lausumisen oppaat.

Näytelmäopas, toim. *Rope Kojonen.* 260 siv. Sid. 2: 25. — Viidettäsatia eri näytelmää ja kuvaelmaa esittävä opas. «On suorastaan välttämätön seuranäytelmien toimeenpanijoille.» (Pyrkijä.)

Yhteiskunnallinen käsikirja sosialista alkeissivistystä varten. Toimituskunta: *O. Autere, Einar Böök, J. Forsman, F. O. Lilius, Matti Helenius-Seppälä* ja *Väinö Voionmaa.* 640 suurta siv. 7: —, sid. 8: 50. — Tämä yli 60 tieteenharjoittajan ja erikoisalojentuntijan yhteistyöllä aikaansaatu ainoa laatuaan oleva teos tarjoo suomalaisille ensi kerran yhteen paikkaan koottuina perustavat tiedot yhteiskuntaelämän eri puolilta. Saanut osakseen mitä suosiollisimmat arvostelut koko maan sanomalehdissä. Hyvät ja käytännölliset hakemistot.

Kansanvalistusseuran Tietokalenteri. Ilmestyy vuosittain 200—250 siv. Sid. 2 mk. — Suunnaton tietovarasto pienois-koossa. Välttämätön tieto- ja hakukirja valtiollisessa, ammatillisessa, taloudellisessa ja yleensä kaikessa edistyselämää ja valistustyötä koskevassa toiminnassa kotona ja yhteiskunnassa. Sisällyksensä monipuolisuuteen, tietojensa runsauteen y. m. nähden alallaan ehdottomasti korvaamaton teos jokaiselle.

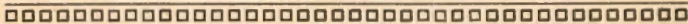

Kansanvalistusseuran julkaisemia
Suomen Nuorison Liiton Esitelmiä

on tähän asti ilmestynyt:

1. *Arvo Inkilä*, Kansalaisopinnoista ja niiden järjestämisestä.
2. *Santeri Alkio*, Työn järjestämisestä nuorisoseuroissa.
3. *Tilda Löthman*, Suosi kotiteollisuutta!
4. *Niilo Liakka*, Suomen nuorisoseuraliike.
5. *Kustaa Hautamäki*, Pöytäkirjain ja arkiston hoito nuorisoseuroissa.
6. *F. A. Hästesko*, Kotiseutututkimus nuorisoseuroissa.
7. *Viljo Hytönen*, Itseopiskelun merkityksestä ja kehittämisestä yleiseksi kansanliikkeeksi.
8. *M. Keränen*, Mietelmiä vapaudesta.
9. *Santeri Alkio*, Nuoriso ja yhteiskunnallinen köyhyys.
10. *Artturi Leinonen*, Puhdepakinaa Ahopellossa.

Kunkin esitelmän hinta vain 25 p. Kaikki siroi-
hin vaatekansiin sid. 2:50.

Kansanvalistusseuran vuosiohjelma 1915.

Suorittamalla 3 mk. Kansanvalistusseuralle tai tilaamalla lähimmästä postitoimistosta Kansanvalistusseuran Toimituksia **A-sarjan** vuodeksi 1915, saatte seuraavat mielenkiintoiset kirjat, joiden kirjakauppahinta tulee olemaan n. 4 mk.:

1. *Samuli Paulaharjun Kuvauksia vanhan kansan elämästä ja tavoista Hailuodossa.* Tunnetun kansanelämän kuvaajan suurella harrastuksella kirj. kuvaus saariväestöstä, joka näihin asti on elintavoissaan ja käsityksissään säilyttänyt aivan ominaisia piirteitä. Vuoden 1915 jäsenkirjana jaetaan kirjan toinen osa (sivut 81—160). Hinta 1:25. Kirjan ensimmäisen v:n 1914 jäsenille jaetun osan hinta on 1:25. — *On erikoisen onnistunut kotiseutukirja* (Kotiseudussa toht. F. A. Hästesko).

2. *Armas Launiksen Ooppera.* Suomalaiset säveltäeilijät ovat viime aikoina luoneet useita oopperoita, joita on esitetty vastaanottoisalle yleisölle. Tohtori Launis, itse oopperasäveltäjä, jonka Seitsemän veljestä herätti suuren yleisön mielenkiintoa Kuopion laulu- ja soittojuhlissa viime kesänä, selittää tässä kirjassa oopperan rakennetta ja luonnetta, helpottaen siten oopperaesityksen ymmärtämistä. Kirjassa on myös lyhyt selostus kaikista tähänastisista alkuperäisistä suomalaisista oopperoista, säveltäjain itsensä tekemä, esitteitä niiden pääsäveltämistä sekä kuvia esityksestä. Teos kyntää uuden vaon suomalaisen henkisen viljelyksen vainioon.

3. *Niilo Liakan Englantilaisesta kansansivistystoimesta.* Kirjassa tehdään selkoa ja arvioidaan uusimpia, ominaisimpia suuntia Englannin kansansivistystoimessa, kirjastoliikettä, *yliopiston laajennusta* sekä nuorison kasvatustyötä. Vaikka veraten myöhään kehittyneenä on englantilainen kansansivistystoiminta näillä aloilla edistynyt erittäin merkittäväksi, tarjoten sekä periaatteissaan että käytännössään rohkaisevaa esikuvaa muillekin kansoille.

Vuoden 1915 B-sarjan jäsenkirjoina jaetaan

tavallista 3 markan jäsenmaksua vastaan

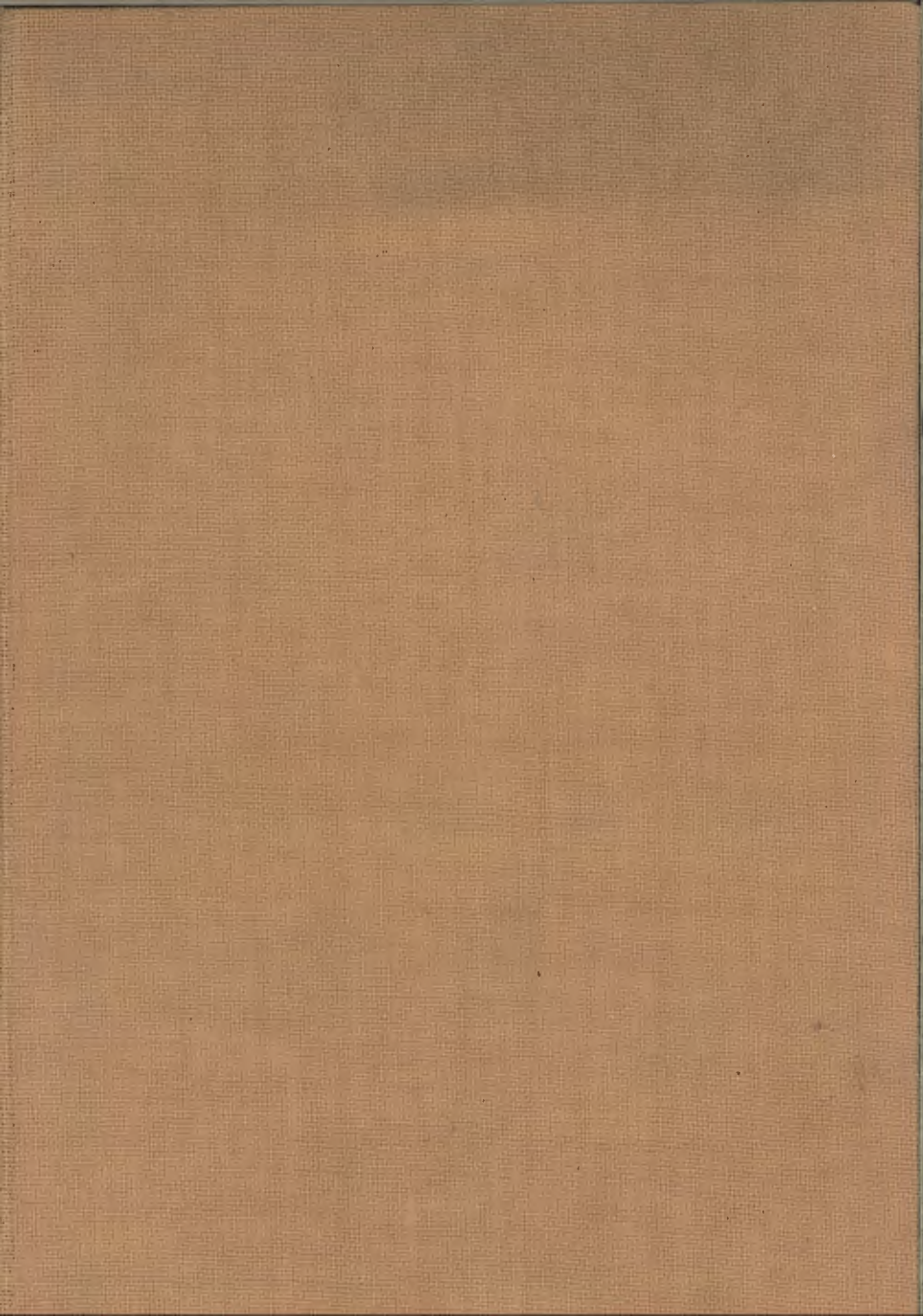
- I. { *Iivo Härkösen* „Runojen ja metsäin Karjala“ ja
Edvard Eleniuksen „Kotiemme kauneus“
tai
- II. { *Iivo Härkösen* „Runojen ja metsäin Karjala“ ja
O. A. Kallion „Suomalaisuuden suurmiehiä I“.

Seuraavassa muutamia selostuksia B-sarjan kirjoista:

Runojen ja metsäin Karjala. Tunnetun Karjalan kuvaajan *Iivo Härkösen* lukuisilla hyvin valituilla kuvilla valaistu kylästä kylään käypä esitys nykyhetken Raja-Karjalasta. 1:25. — »Raja-Karjalaa selostavista lyhyistä kirjoista on tämä mielestäni paras, eikä kenenkään, joka haluaa tutustua Raja-Karjalaan, pitäisi jättää sitä lukematta. Kuvitus on aika runsas ja hyvä.» (Karjalan Lehdessä A. Sadownikow).

Kotiemme kauneus. Koristetaiteilija *Edvard Elenius* selittää tässä kirjassa sanoin ja varsin lukuisin kuvin kauneuskäsitteen perusteita, valaisee sitten kodin kauneudellisuutta ja tarkotuksenmukaisuutta asutopaikan valinnassa, rakennuksen sijoituksessa, pohjasovituksessa, ulkoasussa, sisustamisessa ja ympäristössä. Tekijä antaa arvokkaita neuvoja erilaisiin rakennustöihin, huonekalujen hankintaan, huoneiden kalustamiseen, puutarhan suunnitteluun, järjestämiseen ja hoitoon. — Näin monipuolista »kotikulttuurin» kehittämistä tarkoittavaa kirjaa ei suomalaisessa kirjallisuudessa ole. Kun ottaa huomioon, kuinka monet seikat nykyaikana tekevät tuhoisaa vaikutustansa kauneuskäsitteen ja kauneudentunnon alalla, on kansallisen sivistyselämän kannalta tällaista teosta pidettävä suurenarvoisena kansankasvatusvälineenä.

Suomalaisuuden suurmiehiä. Monet niistä henkilöistä, jotka ututteralla työllänsä, taisteluillansa ja uskollisella rakkaudellansa ovat luoneet nykyisen suomalaisen sivistyksen, ovat suurelle yleisölle hyvin vähän tuttuja tahi pahimmassa tapauksessa vain hämähäisiä nimiä, joita joskus juhlissa mainitaan puheen koristuksina. Kansanvalistusseura on ottanut julaistaksensa sarjan suomalaisuuden sankarien elämäkertoja, myöskin niiden, jotka toisessa rivissä seisten ovat kunniaakkaasti täyttäneet tehtävänsä suuren yhteisen asian palveluksessa. Tohtori *O. A. Kallio*, tunnettu sivistyshistorioitsija ja elämäkertain kirjoittaja, on aloittanut sarjan *Agricolan*, *Jusleniuksen*, *Arvidssonin*, *Gottlundin* ja *Juteinin* elämäkertoilla, jotka ovat esitetyt etupäässä edellämäin tulla kannalta käyttämällä hyväksi nykyaikaisen tutkimuksen selville saamia tietolähteitä. Kirjan arvoa kohottavat esitettyjen henkilöiden kuvat.

Näköispainos, Kvs-säätiön Arkisivistyksen
digikirjasto

Digitoitu Suomen tiedekustantajien liiton
Kopiosto-korvauksista myöntämällä apurahalla.

Alkuperäinen julkaisu:

Kansan sivistystyö / O. Olsson; Suomen oloihin
sovitellen suomentanut Niilo Liakka.

(Kansanvalistusseuran Toimituksia ; 170)

[Helsinki : Kansanvalistusseura] (Helsingissä :

Raittiuskansan Kirjapainossa, 1915)

Olsson, Oscar, poliitikko, 1877–1950

Liakka, Niilo, 1864–1945

YKL 38.6

esitelmät; iltamat; kansanopistot; opintokerhot;
raittiuskasvatus; sosiaalinen elämä; tiedontarve;
vapaa sivistystyö; yleiset kirjastot; yleissivistys;
godtemplarorden;

Independent Order of Good Templars (IOGT)

ISBN 978-952-7533-24-6

URN:ISBN:978-952-7533-24-6

Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr)

Helsinki 2022